

relații financiar ~ valutare și comerciale internaționale

ghidul lucrătorului de comerț exterior

Indicatorii rentabilității financiare a proiectelor de investiții în cooperarea economică internațională

Spre deosebire de indicatorii eficienței economice a investițiilor, pe care i-am prezentat succint în partea a doua a acestui studiu (Suplimentul la „Revista Economică” nr. 8/1979), indicatorii rentabilității financiare evidențiază, prin compararea efectelor prevăzute a se înregistra pe perioada funcționării obiectivului cu efortul de investiție exprimat în valori efective, gradul de interes al investitorului sau al partenerilor în participarea la proiecte de cooperare internațională. Calculul acestor indicatori, folosiți în analiza financiară a proiectelor, are la bază evaluarea eforturilor și efectelor, antrenate în realizarea și derularea investiției, prin folosirea prețurilor efective, practicate pe piață, cu care se va opera în evidența contabilă. Fiind vorba despre o analiză efectuată la nivel microeconomic, în determinarea efectelor, respectiv a rezultatelor financiare anuale, se includ intrările din împrumuturi și plățile către furnizorii de credite (dobânzi și rate de rambursare), dotările, prelininările, prelevările, taxele și impozitele, precum și alte intrări și ieșiri de natura transferurilor în interiorul economiei naționale, prevăzute în reglementările în vigoare sau practicate potrivit uzanțelor financiar-contabile din țara de reședință a obiectivului.

Datele necesare analizei financiare se obțin din situațiile financiare previzionale, care se întocmesc în etapa de elaborare a studiului de fezabilitate și anume din situația rezultatelor financiare, din situația surselor și a destinației fondurilor, precum și din bilanțul previzional.

Primele două situații furnizează proiecțiile de date, pe baza cărora se calculează indicatorii rentabilității financiare (actualizați), iar din bilanțul previzional se extrag datele cu care se calculează unii indicatori financiari statistici, ca de exemplu lichiditatea sau

gradul de îndatorare a unității economice realizate prin cooperare.

Analiza financiară este deosebit de importantă pentru aprecierea oportunității și fezabilității unui proiect și, în ultimă instanță, pentru fundamentarea deciziei de investiție. Oricât de mare ar fi interesul economic al partenerilor în realizarea unui proiect de investiții, vizând dezvoltarea unor exporturi de piese, subansamble, produse finite etc., sau a unor importuri (în contra partidă), de materii prime și de produse de primă necesitate, acest interes economic nu se poate realiza decît în condițiile în care proiectul este financiar viabil. Aceasta înseamnă că investiția trebuie să genereze un flux suficient de consistent de rezultate financiare anuale, capabil să acopere cheltuielile inițiale și pe cele curente și să asigure, concomitent, un volum de beneficii distribuibile (dividende) suficient de interesant pentru partenerii de cooperare.

Ținând cont de complexitatea proceselor și fenomenelor din mediul economic cu care se confruntă proiectul de investiție pe întreaga perioadă de existență a sa, este necesar ca analiza financiară să scoată în evidență atât **capacitatea internă** a proiectului de a genera un flux de rezultate financiare de o mărime scontată, pentru evidențierea căreia evaluarea se face în **prețuri constante** (prețurile efective la data analizei), cât și capacitatea proiectului de a se adapta la mediul economico-financiar în care scop evaluarea efortului și efectelor se face în **prețuri curente** (prețuri escaladate).

În analiza financiară se folosește cu prioritate ca indicatori ai rentabilității proiectelor: **rata rentabilității financiare**, **pragul de rentabilitate**, **rata rentabilității efortului propriu** și **rata recuperării capitalului**.

a. **Rata rentabilității financiare (RRF)** reflectă rentabilitatea medie totală, pe care trebuie să o asigure un proiect de investiție, astfel încît rezultatele financiare totale obținabile, actualizate la o rată egală cu cea a dobânzii la creditele pe termen lung, să fie cel puțin egale cu valoarea fondurilor destinate investițiilor inițiale, actualizate la aceeași rată. RRF se evaluează în prețuri constante.

Calculul RRF este identic cu cel al ratei eficienței economice (REE), prezentat anterior, operînd însă cu elemente cu conținut financiar. Astfel, pe baza datelor din situația previzională a rezultatelor financiare (proiecția contului de profit și pierderi), se calculează fluxul rezultatelor financiare anuale (FRF) care include beneficiul net repartizabil, amortismentele și valoarea reziduală; se caută, prin interpolare, aplicîndu-se metoda și relația descrise cu ocazia prezentării REE, aceea rată de actualizare care anulează FRF. Pentru avizarea și aprobarea acțiunii de cooperare este necesar ca RRF să fie mai mare sau cel puțin egală cu rata dobânzii la creditele pe termen lung pe piața financiară.

b. **Pragul de rentabilitate (PR)** reprezintă capacitatea minimă de producție, la care poate să funcționeze un obiectiv fără să înregistreze pierderi, respectiv acel procent de încărcare a capacității de producție instalată, la care beneficiile întreprinderii sînt nule. PR are o deosebită importanță pentru determinarea capacității optime de funcționare a obiectivului în perioade accidentale de conjunctură defavorabilă. PR se calculează în prețuri constante.

Acest indicator se poate determina și în varianta fără actualizarea datelor, potrivit relației:

$$PR = [(Cf + Am) : (Cf + Am + Ben)] \times 100$$

în care Cf reprezintă cheltuieli fixe, Am — cota anuală de amortizare, iar Ben — beneficiul anual din perioada de exploatare.

Considerăm că necesitățile legate de avizarea și aprobarea acțiunilor de cooperare economică internațională impun folosirea valorilor actualizate în calculul acestui indicator, în scopul

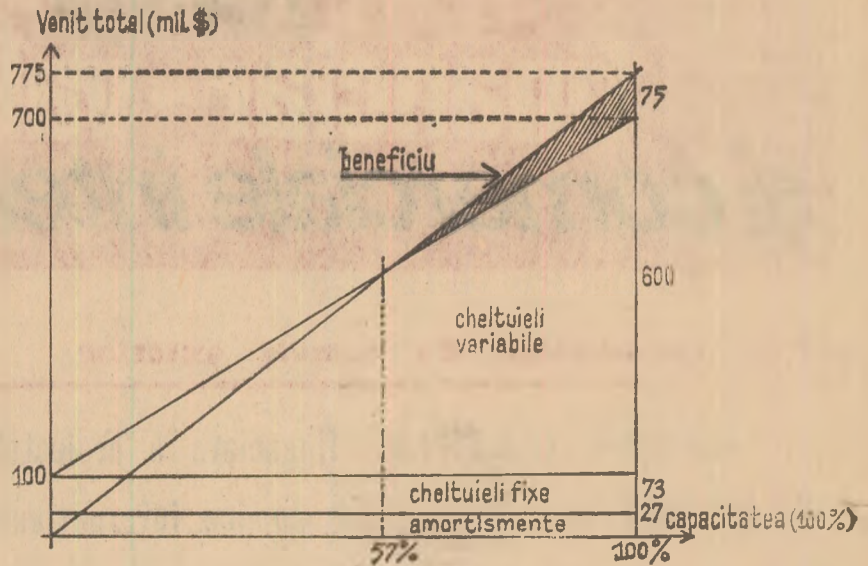
RELAȚII FINANCIAR-VALUTARE

evidențierii influenței unor factori, ca de exemplu imobilizarea fondurilor de investiții cheltuite în perioada inițială, durata de funcționare a obiectivului, subutilizarea capacităților de producție în primii ani de exploatare și alții.

În varianta dinamică, PR se calculează prin raportarea cheltuielilor fixe la suma cheltuielilor fixe și a beneficiului, toate datele fiind actualizate la momentul desfășurării analizei, la o rată de actualizare cel puțin egală cu rata dobânzii la creditele pe termen lung, pe piața financiară. În acest caz, în categoria cheltuielilor fixe se includ atât cheltuielile inițiale de investiții actualizate, cât și cheltuielile fixe contabile propriu-zise, din perioada de exploatare (cheltuieli generale, de secție, salarii, chirie etc., minus amortismentele), de asemenea actualizate. Condiția de avizare și de aprobare care se recomandă este ca PR să fie mai mic sau cel mult egal cu 80% din capacitatea totală proiectată; considerăm că marja de 20% reprezintă nivelul minim de capacitate care trebuie luat ca rezervă pentru a se preveni influențele conjuncturale.

Studiu de caz

Pentru exemplificarea modului de determinare a indicatorilor RRF și PR avem în vedere un proiect ipotetic de realizare, într-o țară în curs de dezvoltare, a unei rafinării cu o capacitate de prelucrare de 8 milioane tone de țiței pe an; investiția este estimată la 400 milioane \$ și ar urma să fie realizată în 4 ani, potrivit eşalonării din tabelul nr. 1. Rafinăria va atinge parametrii proiectați în anul patru, funcționând pe primii ani cu 60%, 80% și respectiv 90% din capacitatea proiectată. Se prevede obținerea, începând cu cel de-al patrulea an de funcționare, a unor venituri totale (marfă vindută și încasată) de 775 milioane \$ pe an, pentru care se fac

cheltuieli variabile (materii prime, materiale etc.) de 600 milioane \$ și cheltuieli fixe de 73 milioane \$ pe an. Durata de recuperare este de 15 ani, timp în care rafinăria urmează să fie amortizată în proporție de 80%, respectiv cite 27 milioane \$ pe an.

Situația previzională a rezultatelor financiare este redată în tabel.

Se observă că RRF a acestui proiect este de 12% pe an, deoarece la această rată de actualizare efectele obținute anulează în mod practic efortul de investiție.

Pentru calculul pragului de rentabilitate, în formă statică, aplicăm relația dată mai sus la unul din anii de funcționare a obiectivului la parametrii proiectați și obținem:

$$PR = (73+27):(73+27+75) \times 100 = 57\%$$

Potrivit acestei relații, la o încărcare de 57% a capacităților de produc-

ție a rafinării, activitatea s-ar desfășura fără pierderi financiare. Acest fapt, rezultă și din reprezentarea grafică a pragului de rentabilitate.

Reprezentarea grafică a indicatorului PR permite ca plecându-se de la diferite ipoteze posibile privind cantitățile, prețurile, volumul cheltuielilor, marfa beneficiară etc., să se determine influența variațiilor respective, individuale sau conjugate, asupra rentabilității proiectului de investiție, obținându-se astfel concluzii extrem de utile în analiza financiară a proiectului.

Totodată, așa cum am arătat mai sus, este necesar să se calculeze PR în varianta dinamică, prin actualizare. Calculând valoarea actualizată a cheltuielilor fixe contabile (73 mil. \$ pe o perioadă cuprinsă între anii 5 și 19, la o rată de actualizare de 12% pe an, respectiv $73 \times 4,329 = 318$ mil. \$) și cea a beneficiului ($5 \times 0,567 + 40 \times 0,507 + 58 \times 0,452 + 75 \times 2,802 = 259$ mil. \$) și ținând cont de valoarea actualizată de 370 mil. \$ a cheltuielilor de investiții, calculată în tabelul rezultatelor financiare, determinăm următorul PR actualizat:

$$PR(a) = (316+370):(316+370+259) \times 100 = 72\%$$

Luând deci în calculul PR toate imobilizările și influențele nefavorabile din perioadele de investiție și de atingere a parametrilor proiectați, rezultă deci o limită mai ridicată a pragului de rentabilitate (72% din capacitatea proiectată față de rezultatul de 57% obținut în calculul PR în varianta statică), care este mai apropiată de cea reală și de care trebuie să se țină cont la avizarea și aprobarea proiectului.

c. Rata rentabilității efortului propriu (RREP) urmărește determinarea rentabilității fondurilor proprii inves-

- în milioane dolari									
	Anii de investiție și de funcționare								
	1	2	3	4	5	6	7	8-19	
A. Venituri totale	-	-	-	-	465	620	698	775	(pe an)
B. Costuri									
- investiții	80	120	160	140	-	-	-	-	
- cheltuieli variabile	-	-	-	-	360	480	540	600	(pe an)
- chelt. fixe	-	-	-	-	73	73	73	73	"
- amortismente	-	-	-	-	27	27	27	27	"
C. Beneficii sau pierderi	-	-	-	-	5	40	58	75	"
D. Rezultate financiare	(80)	(120)	(160)	(140)	32	67	85	102	"

ACTUALIZARE

Coef. act. 12% pe an 0,893 0,797 0,712 0,636 0,567 0,507 0,452 2,802

Rezultate financiare actualizate (71) (96) (114) (89) 18 34 38 286

Subtotaluri (370) 376

tite de parteneri în realizarea proiectelor, în condițiile în care finanțarea cheltuielilor de investiții și/sau de exploatare se face parțial prin obținerea de credite pe termen mediu și lung; indicatorul RREP se calculează în prețuri curente și reflectă măsura în care rezultatele financiare anuale nete (se scad din rezultatele financiare totale, evidențiate în situația previzională respectivă, sumele înscrise la poziția „datoria întreprinderii”) acoperă efortul propriu de investiție al partenerilor. Actualizarea datelor se face la o rată egală cu RRF a acțiunii și, pentru a se aviza și aproba proiectul de investiție, este necesar ca RREP să fie mai mare sau cel puțin egală cu RRF.

d. rata recuperării capitalului (RRC) reflectă rentabilitatea medie anuală, care urmează să fie obținută de investitor la capitalul propriu investit în străinătate, din venitul net total

repatriabil, toate datele fiind evaluate în prețuri curente și actualizate.

Pentru determinarea RRC, se caută rata de actualizare, care anulează fluxul rezultatelor anuale, calculat prin scăderea capitalului propriu aporțat, din venitul net repatriabil (incluând beneficiile și alte venituri transferabile pe perioada de exploatare a obiectului, precum și cota parte din fondul de rulment și din valoarea reziduală a mijloacelor fixe la expirarea duratei contractuale a acțiunii, toate evaluate după scăderea impozitelor locale și a taxelor legale de transfer).

Pentru avizarea și aprobarea acțiunii, RRC trebuie să asigure o rentabilitate medie anuală a capitalului investit de fiecare partener, cel puțin egală cu rata dobânzii la creditele pe termen lung pe piața financiară.

AL. IORDĂCHESCU

drept și uzanțe internaționale

Practica arbitrală internațională privind forța majoră

În numărul 8 al Suplimentului, la această rubrică, am prezentat dreptul, uzanțele și practica internațională privind forța majoră în contractele comerciale de vânzare internațională. În cele ce urmează vom analiza, pe scurt, un număr de soluții date de organe de arbitraj internațional, în litigii în care s-au invocat de către pârți existența unor elemente exoneratorii de răspundere care constituie forță majoră.

LIPSA ELEMENTELOR ESENȚIALE PENTRU EXISTENȚA FORȚEI MAJORE

Întreprinderea de comerț exterior reclamantă a cerut — prin acțiunea sa — ca întreprinderea pâră să fie obligată la plată de penalități pentru executarea necorespunzătoare a contractului prin nelivrarea la termen a mărfurilor (mașini și piese de schimb) contractate.

În apărarea sa pâră a invocat existența cazului de forță majoră, care a pus-o în imposibilitate de a-și executa obligațiile asumate prin contract, susținând că furnizorul intern nu a primit unele materii din import și ca atare nu a putut să-și îndeplinească în întregime planul de producție; neîndeplinirea în întregime a planului de producție de către furnizorul intern, a pus-o pe ea în imposibilitatea de a-și onora la termen obligațiile față de întreprinderea reclamantă.

Împrejurările invocate nu constituie însă un caz de forță majoră de natură să exoneraze de răspunderea

pentru executarea necorespunzătoare a contractului, întrucât nu pot fi considerate consecința unor evenimente extraordinare, neprevăzute și inevitabile. Împrejurarea că furnizorul intern — neprimind unele materii din import — nu a putut să-și îndeplinească în întregime planul de producție nu constituie un eveniment extraordinar și irezistibil de natură să creeze o imposibilitate absolută de executare a contractului; o simplă dificultate nu este suficientă pentru a caracteriza evenimentul ca fiind extraordinar și irezistibil. Un asemenea eveniment nu poate fi calificat nici irezistibil, în sensul că partea a fost în imposibilitate să-l prevadă.

Pentru considerentele arătate, Comisia de Arbitraj, de pe lângă Camera de Comerț și Industrie a R. S. României a înlăturat apărarea pârăi (dînd câștig de cauză reclamantei din Dosarul nr. 1197/1975).

IMPOSIBILITATEA DE LIVRARE — OBLIGAȚIA COMUNICĂRII CAZULUI DE FORȚĂ MAJORĂ

Prin acțiunea arbitrală introdusă în fața Comisiei de Arbitraj de pe lângă Camera de Comerț și Industrie a R.S. România, întreprinderea reclamantă a cerut ca I.C.E. pâră să fie obligată la plată de penalități pentru neexecutarea contractului de comerț exterior încheiat între ele, neexecutarea conștient în nelivrarea la termenele convenite a întregii cantități de marfă contractată. Pâră a invocat în apă-

rarea sa existența cazului de forță majoră, neexecutarea contractului în termenii în care a fost convenit nefiindu-i imputabilă. Constatînd că apărarea pârăi este întemeiată, Comisia de Arbitraj a respins acțiunea întreprinderii reclamantei. În adevăr, în conformitate cu principiul stabilit prin § 63 pct. 1 CGL—C.A.E.R. 1968/1975 părțile sint exonerate de răspundere pentru neexecutarea integrală sau parțială a obligațiilor contractuale, dacă această neexecutare a fost consecința unor cazuri de forță majoră. Textul precizează (pct. 2) că prin caz de forță majoră se înțeleg împrejurările care au intervenit după încheierea contractului ca urmare a unor evenimente exterioare, neprevăzute și inevitabile pentru una din părți

Cazul de forță majoră exonerează pe debitorul contractului de orice răspundere, existența lui fiind de natură să arate că neexecutarea obligației izvorită din contract (în speță, nelivrarea întregii cantități de marfă contractată) nu se datorește culpei sale. Pentru a apăra pe debitor de răspundere este necesar ca forța majoră invocată să prezinte următoarele caractere juridice: să conste în evenimente imprevizibile și de neînlăturat, străine de voința debitorului și de natură a atrage o imposibilitate absolută în executarea obligației. În situația în care cazul de forță majoră invocat întrunește aceste elemente, răspunderea debitorului este înlăturată, întrucât nu se poate stabili nici un raport de causalitate între fapta sa (neexecutarea cantitativă a obligației așa cum a fost convenită) și prejudiciul a cărui reparare o pretinde cumpărătorul; eliminînd raportul de causalitate ca element esențial al răspunderii contractuale, forța majoră înlătură răspunderea debitorului.

În speță, evenimentele invocate au constat în calamități naturale — ploa torențiale, frig, inundații — constatate prin certificatul emis de Comera de Comerț și Industrie, în conformitate cu § 69 pct. 3 CGL—C.A.E.R. 1968/1975. Ivirea acestor evenimente trebuie să fie anunțată în scris de către debitor creditorului în limitele termenului de executare a obligației sale, precizîndu-se și toate datele referitoare la caracterul lor. Această înștiințare constituie o formalitate esențială obligatorie pentru debitor. Or, reclamanta s-a prelevat de faptul că ea nu a fost făcută de debitor în limitele termenului de executare a obligației sale, încalcîndu-se astfel dispozițiunile categorice ale § 69 pct. 2 CGL—C.A.E.R. 1968/1975. Faptul că pâră a făcut comunicarea cazului de forță majoră după ajungerea termenului de livrare (trimestrul IV 1975) a fost considerat însă fără relevanță juridică pe tărîmul efectelor exoneratorii ale acestui caz, întrucît din dosar rezultă că pâră a comunicat, prin telex, înaintea ajungerii sus-zisului termen (în trimestrul III

1975) producerea calamităților naturale invocate și numai certificatul a fost trimis după începerea curgerii acestui termen. Potrivit § 69 pct. 3 CGL — C.A.E.R. 1968/1975 — comunicarea cu întârziere a acestui certificat ar fi putut, eventual, să pună în discuția Comisiei de arbitraj numai dreptul reclamantului la despăgubiri pentru repararea prejudiciului cauzat, dacă formula prin acțiune o asemenea cerere, ceea ce însă nu a făcut (Dosar nr. 1356/1976).

LIPSA DE CAPACITATE DE FABRICAȚIE NU CONSTITUIE FORȚĂ MAJORĂ

În fața Comisiei de Arbitraj de pe lângă Camera de Comerț și Industrie a R. S. României, întreprinderea de comerț exterior dintr-o țară membră a C.A.E.R., cumpărătoare în contractul comercial de vânzare internațională, a cerut ca întreprinderea română de comerț exterior vânzătoare să fie obligată să-i plătească penalități pentru livrarea cu întârziere a mărfurilor contractate (piese de schimb auto). Părțile nu a contestat întârzierea în livrare, însă a cerut să fie exonerată de plata penalităților întrucât nu a putut produce și livra în termen marfa contractată din lipsă de capacitate.

Lipsa de capacitate a întreprinderii producătoare nu constituie un caz de forță majoră în sensul § 68 din C.G.L. — C.A.E.R. 1968/1975 și care să fie de natură a justifica nerespectarea termenelor de livrare. Pe de altă parte, s-a constatat, din dosar, că întreprinderea pârâtă nu a îndeplinit nici cerințele § 60 C.G.L. — C.A.E.R. 1968/1975 referitor la anunțarea și dovedirea împrejurărilor pretinse a constitui cazul de forță majoră. Apărarea pârții a fost deci înlăturată.

Penalitățile pentru livrări cu întârziere fiind recalulate de comun acord, acțiunea reclamantei a fost admisă în parte. (Dosar nr. 1329/33/1976).

FORȚĂ JURIDICĂ A CERTIFICATULUI CARE ATESTĂ EXISTENȚA FORȚEI MAJORE

Prin acțiunea sa arbitrală introdusă în fața Comisiei de Arbitraj de pe lângă Camera de Comerț și Industrie a R. S. României, întreprinderea reclamantă a cerut ca pârta să fie obligată la plata de penalități pentru nelivrarea la termenele stabilite prin contractul de comerț exterior încheiat între ele a întregii cantități de marfă convenită. În apărarea sa, pârta a susținut că nelivrările cantitative la termenele stabilite prin contract nu-i sînt imputabile, fiind datorate existenței unui caz de forță majoră, care o exonerază de răspundere.

Potrivit principiului stabilit în § 63, pct. 1 CGL — C.A.E.R. 1968/1975 părțile sînt exonerate de răspundere pentru neexecutarea integrală sau parțială a obligațiilor contractuale, dacă a-

ceasta a fost consecința unor cazuri de forță majoră. Pentru a fi exoneratorii cauzele invocate de debitor trebuie să aibă caracterul unor **impedimente absolute**. la executarea contractului; aceste evenimente trebuie să fi creat o imposibilitate de executare absolută și neimputabilă în nici o măsură debitorului, neîndeplinirea obligației ce și-a asumat nefiind cauzată prin culpa sa, ci numai printr-un fapt exterior. Aceste condiții au fost întrunite, fiind vorba de împrejurări care au intervenit după încheierea contractului, ca urmare a unor evenimente extraordinare, neprevăzute și inevitabile; în speță, aceste evenimente constau în **calamități naturale care au fost de natură să diminueze cantitativ producția de fructe și s-o afecteze calitativ**.

Problema care s-a pus în fața arbitrajului a fost însă aceea a validității certificatului care atesta producerea acestor evenimente, întreprinderea reclamantă susținând că emană de la un organ ce nu avea competența legală de a face o asemenea atestare. Potrivit dispozițiilor § 69 pct. 2 C.G.L. — C.A.E.R. 1968/1975, împrejurările care exonerează pe debitor de răspunderea pentru neexecutarea totală sau parțială a contractului trebuie să fie **certificate de camera de comerț și industrie sau de un alt organ central competent al țării respective**. Din actele aflate la dosarul

cauzei s-a stabilit că întreprinderea pârta a comunicat reclamantei, în limitele termenului de executare a obligației asumate, producerea calamităților naturale care au pus-o în imposibilitate absolută de a livra la termen întreaga cantitate de marfă (sau de fructe) contractată; comunicarea a fost însoțită de un certificat emis de Centrula legume-fructe, care atestă aceste calamități naturale, certificatul Camerei de Comerț fiind depus ulterior, după expirarea termenului de livrare.

Făcînd o justă aplicare a dispozițiilor cuprinse în § 69 pct. 1 și 2 C.G.L. — C.A.E.R. 1968/1975, Comisia de Arbitraj a decis că **faptul de a se fi depus mai tîrziu certificatul Camerei de Comerț și Industrie nu înlătură existența cazului de forță majoră**, caz de producere a căruia reclamanta a recunoscut că a fost înștiințată, obiectînd numai referitor la competența organului care a emis certificatul ce însoțea înștiințarea. Obiecțiile reclamantei au fost înlăturate, întrucît **certificatul contestat avea cel puțin valoarea unei comunicări a producerii cazului de forță majoră, ulterior confirmat printr-un certificat emis de organul competent**. În consecință, constatîndu-se că întreprinderea pârta este exonerată de răspundere, acțiunea reclamantei a fost respinsă. (Dosar nr. 1146/1975).

dr. Al. DETEȘAN

Noțiunea de clauză „hardship“

Pe lângă fluctuațiile valutare și instabilitatea prețurilor la materiile prime și manoperă, și alte evenimente, politice sau conjunctural-economic, pot conduce la o schimbare a datelor inițial avute în vedere, de așa natură încît se produce un dezechilibru contractual. Pentru a preveni asemenea situații, în unele contracte părțile inscriu o clauză potrivit căreia, în cazul în care pe parcursul executării contractului apare o asemenea situație, partea lezată poate cere renegocierea condițiilor de livrare în vederea restabilirii echilibrului inițial.

Această clauză, cunoscută sub denumirea de **hardship**, dă dreptul la readaptarea contractului sub condiția să fi intervenit efectiv o schimbare care a creat pentru una din părți o situație foarte grea, de natură să o pună în situația în care dacă și-ar executa obligațiile asumate ar fi grav prejudiciată; deci, clauza **hardship** se caracterizează prin generalitate și exterioritate, în sensul că motivele care au condus la dezechilibrul contractului în cauză scapă puterii de a fi fost prevăzute, și, ca atare, nu se poate pretinde ca părțile să le fi luat în considerare în momentul încheierii contractului. Ca urmare, ar fi nedrept dacă urmarea acestor împrejurări ar fi imputată părții care îl este victimă.

Într-un contract încheiat cu o întreprindere română de comerț exterior a fost înscrisă o asemenea clauză sub următoarea formulare:

„Părțile sînt de acord ca în cazul în care apar unele situații neprevăzute — deprecierea sau reaprecierea substanțială a valutei de cont sau de tranzacție, scumpirea unor materii prime prin instituirea unor taxe vamale suplimentare etc. — să rediscute clauzele în vederea readaptării lor la nivelul condițiilor create, de așa natură încît să se restabilească echilibrul contractului în spiritul negocierii la semnarea lui. Readaptarea va avea efecte numai asupra părții din marfă nelivrată sau asupra părții din preț neîncasat“.

Pentru ca readaptarea contractului să aibă loc partea care consideră că sînt îndeplinite toate condițiile prevăzute în contract trebuie să anunțe pe cealaltă parte invocînd împrejurările noi apărute; primînd în cunoștință de renegociere a contractului, cealaltă parte trebuie să se pronunțe într-un termen cît mai scurt. În situația în care nu se realizează un acord comun, urmează a fi sesizat, arbitrajul competent, potrivit clauzei compromisorii.

Al. D.

conjunctura pe piețele valutare și de capital

Piețele internaționale de capital: tendințe în 1978 și perspectivele pentru 1979

În 1978 piețele internaționale de capital au continuat să crească rapid, înscriindu-se în tendința ultimilor ani.

1. Piața eurovalutelor a crescut cu circa 25%. Mărimea brută a pieței (cuprinzând atât depozitele bancare ale terților, cât și depozitele interbancare) s-a majorat cu 150 miliarde dolari, ajungând, la sfârșitul anului 1978, la nivelul de 800 miliarde dolari. Mai mult de jumătate din mărimea brută, adică aproximativ 500 miliarde dolari, sînt depozite interbancare, ale băncilor din circuitul eurovalutelor, iar restul este format din depozitele bancare ale instituțiilor monetare oficiale (100—120 miliarde dolari) și depozitele bancare ale întreprinderilor private, particularelor etc. (circa 150 miliarde dolari). Mărimea netă a pieței cuprinzând depozitele bancare ale terților, precum și depozitele interbancare inițiale și finale) a fost apreciată, la sfârșitul anului 1978, la circa 450 miliarde dolari, respectiv cu 90 miliarde dolari peste nivelul anului precedent.

Peste 75% din depozitele în eurovalute au fost constituite în 1978 din eurodolari (în perioada 1970—1978 ponderea eurodolarilor în totalul eurovalutelor a variat între 70 și 80%, maximul de 79%, fiind atins în 1977); 15% din depozitele în eurovalute au fost ținute în euromărci vest-germane, 50% în eurofranci elvețieni și restul în alte valute, în principal yenii japonezi și dolarii canadieni. Filialele băncilor americane au deținut în 1977 circa 33% din mărimea brută a pieței, pondere diminuată față de 40% în 1970 și 35% în 1973.

2. Piața eucreditelor și obligațiunilor internaționale a atins recordul de 104,3 miliarde dolari în 1978, reprezentînd o creștere de circa 40% față de nivelul total, de 75 miliarde dolari, în 1977. Suma netă a fondurilor ridicate de pe piață (împrumuturile totale minus rambursările și refinanțările în contul împrumuturilor anterioare) s-a situat la 66 miliarde dolari în 1978, comparativ cu 55 miliarde dolari în 1977; se semnalează că în 1978 au început, pe scară largă, rambursările la împrumuturile substanțiale ridicate de pe această piață în anii 1974—1976.

Creșterea împrumuturilor s-a datorat în întregime activității sporite pe piața eucreditelor (credite pe termen mediu, acordate de syndicate bancare, cu dobînda stabilită în funcția de LIBOR). Totalul eucreditelor s-a situat în 1978 la circa 70 miliarde dolari, reprezentînd o creștere de 70% față de 1977. Chiar după scăderea a circa 30 miliarde dolari reprezentînd rambursări și refinanțări, suma netă a

fondurilor ridicate sub formă de eucredite s-a situat la un nivel deosebit de înalt, de 40 miliarde dolari, comparativ cu 26 miliarde dolari în 1976.

Activitatea sporită de pe piața eucreditelor s-a datorat diminuării apreciable — de regulă sub 1 punct procentual — a marjelor de dobîndă percepute peste LIBOR, ceea ce a sporit atractivitatea acestei forme de împrumut internațional.

În ceea ce privește obligațiunile internaționale (obligațiuni externe emise pe piețele naționale de capital plus euobligățiuni), noile emisiuni s-au situat în 1979 la 34,3 miliarde dolari, reprezentînd o ușoară majorare, de numai 300 milioane dolari față de nivelul din 1977. Suma netă a fondurilor ridicate de pe această piață s-a diminuat în 1978 față de 1977 cu 2,4 miliarde dolari. În cadrul acestora, emisiunile de euobligățiuni (obligațiuni emise în eurovalute) au scăzut în 1978 la 14,1 miliarde dolari, adică cu 3,6 miliarde dolari mai puțin decît în 1977, diminuare datorată în întregime reducerii cu 4,3 miliarde dolari a noilor emisiuni în eurolinari, ca urmare a reținerii investitorilor de a achiziționa obligațiuni într-o valută cu

tendință de depreciere. Obligațiunile externe emise pe piețele naționale de capital s-au majorat, contrabalansînd scăderea euobligățiunilor.

În ceea ce privește valutele de nominalizare a obligațiunilor internaționale, trebuie semnalată reducerea considerabilă a rolului dolarului. Euroobligățiunile nominalizate (libelate) în dolari au reprezentat în 1978 numai 50% din totalul euobligățiunilor, comparativ cu cca 70% în 1977 și peste 80% în anii anteriori. Ponderea dolarului în totalul obligațiunilor internaționale a scăzut și mai mult, la 38% în 1978, față de 58% în 1976 și 1977; în prezent volumul de obligațiuni internaționale nominalizate în mărci vest-germane, franci elvețieni și yenii japonezi au depășit volumul celor nominalizate în dolari.

Pentru 1979 se prevede continuarea tendinței de creștere rapidă a pieței eurovalutelor, precum și a piețelor de împrumut pe termen mediu și lung. Ca urmare a necesităților considerabile de capital pentru finanțarea bilanțelor de plăți și a condițiilor relativ avantajoase de acordare, eucreditelor vor cunoaște, probabil, și în 1979 o majorare substanțială; se apreciază că marjele de dobîndă peste LIBOR se vor majora ușor. În ceea ce privește euobligățiunile, este posibilă rentabilizarea acestora, în special dacă fenomenele de criză monetar-financiară se vor atenua.

M. ISĂRESCU
I.E.M.

noțiuni, termeni, operațiuni

Gestiunea societăților comerciale

CHELTUIELILE DE EXPLOATARE

Determinarea cit mai exactă a cheltuielilor de exploatare, situația lor actuală cit și proiecția în timp, este de o importanță deosebită asupra stabilirii rezultatelor previzionale.

Indicatorul sintetic central al modului în care își desfășoară activitatea o întreprindere existentă sau își propune să lucreze o unitate nouă îl constituie prețul de cost. Rezultatele unei întreprinderi existente sînt date printr-o postcalculație, în timp ce ale unei întreprinderi noi printr-o antecalculație. Cunoașterea problemelor care se desprind din calcularea și analizarea cheltuielilor de producție, respectiv a prețului de cost, este foarte importantă, deoarece prin aspectele determinate de structura acestuia se obține o orientare cit mai exactă în privința proceselor tehnologice alese și a economicității în folosirea mijloacelor fixe și circulante ale întreprinderii.

La întreprinderile complexe cu mai multe instalații de producție și auxiliare, este necesar să se delimiteze fiecare din secțiile componente, prezentîndu-le ca unități distincte. Operația de delimitare a unităților pentru care trebuie calculate cheltuielile de producție se face ținînd seama de fluxul tehnologic al fabricației. Sectorizarea este bună numai dacă ea exprimă o logică tehnico-economică și deci dacă răspunde scopului urmărit de calculație.

Cheltuielile de exploatare care cuprind totalitatea cheltuielilor necesare funcționării unei societăți, în general, se clasifică în următoarele categorii principale:

— **Cheltuieli directe** — care se pot măsura direct pe unitatea de produs. Ele se mai numesc și **cheltuieli variabile**, deoarece variază în funcție de cantitățile produse. În această categorie pot intra materiile prime, sau materiile de bază, materiile auxiliare, semifabricate, salarii și contribuții sociale, utilități consumate direct în

procesul de producție, ambalaje consumabile ș.a. Pentru determinarea cheltuielilor directe se utilizează elemente cum sînt: cantitatea, prețul și consumurile specifice, prețurile unitare de bază și coeficienții de creștere a prețurilor pentru întreaga perioadă considerată, pentru fiecare din cheltuieli.

— **Cheltuieli indirecte**, care se fac pentru întregul proces de producție (exemplu: salarii și contribuții sociale pentru personal de întreținere, laborator, control calitate, maștri ș.a., materiale auxiliare necesare lucrărilor cu caracter general producție, controlul fabricației, supravegherea producției, consumul de scule și dispozitive de verificare pentru întreținere, materiale de întreținere, utilaje și mijloace transport între secții, cheltuieli pentru protecția muncii ș.a. Pentru determinarea cheltuielilor indirecte, se utilizează aceleași elemente ca la cheltuielile directe.

În categoria cheltuielilor indirecte se includ și amortizările mijloacelor de producție, care fac obiectul unor calculații speciale. În ultimul timp acestea se evidențiază distinct în fluxul de numerar, deoarece nu reprezintă o cheltuială.

— **Calcularea amortizărilor are în vedere următoarele 3 posibilități de pierdere de valoare:**

— **Uzura fizică** a unui utilaj pe perioada corespunzătoare duratei de utilizare.

— **Deprecierea**, estimarea unei pierderi de valoare eventuală (uzura morală, alte schimbări).

— **Ipuizarea**, scăderea valorii unui zăcămint (de ex.: cărbune, petrol, alte minerale, lemn ș.a.).

Prin termenul „amortizare” se definește, în general, efectul cumulat al celor trei pierderi de valoare.

Calculul amortizărilor include:

a) **costul de repartizat** calculat din prețul de achiziție minus valoarea reziduală;

b) **durata de utilizare** în funcție de: uzura fizică; uzura morală; condițiile de utilizare (1, 2 sau 3 schimburi).

Repartizarea amortizărilor poate fi:

a) **lineară**, constantă în funcție de timpul de utilizare, valoarea de amortizat fiind repartizată egal în toți anii:

$$T = \frac{V_0}{N}$$

în care:

T = valoarea amortizării anuale;
V₀ = valoarea de origine;
N = numărul de ani

Sau, printr-o calculație mai exactă, amortizarea se determină pe baza totalului format din prețul de achiziție și cheltuielile de reparații capitale cumulat pe toată perioada de utilizare.

$$T = \frac{V_0 + F_R}{N} - F_{R-an}$$

în care:

F_R = cheltuielile totale de reparații capitale.

F_{R-an} = cheltuielile de reparații din anul luat în considerare.

b) **degresivă, accelerată**, sub forma unui procent fix din valoarea neamortizată sau a unui coeficient crescător. Acest procedeu se utilizează în situația cînd pierderea de valoare este mai mare în primii ani de utilizare datorită uzurii morale.

Deoarece cheltuielile de reparații capitale cresc cu durata de utilizare, amortismentul degresiv permite o repartizare mai uniformă a valorii globale (amortizare + reparații).

c) **în funcție de numărul de unități produse sau numărul de ore de mers** (dacă durata de utilizare este fixată în funcție de unul din acești termeni).

Ca regulă generală amortizarea trebuie practică chiar în absența sau insuficiența beneficiului.

Perioada de amortizare. Perioadele maxime de amortizare lineară, pe categorii de mijloace fixe sînt reglementate în fiecare țară. În R. S. România se aplică Legea nr. 62/1968 și Regulamentul pentru aplicarea Legii nr. 62/1968 (Anexa 1 la H.C.M. nr. 139/1969).

fișier

Factorii competitivității exporturilor japoneze (II)

Importanța exporturilor de produse manufacturate pentru economia țării a imprimat, în general, ofertei exportatorului japonez un caracter de „agresivitate” nuanțat și corelat permanent cu poziția produsului pe o anumită piață externă sau cu ciclul de viață al produsului oferit. Față de aceste două coordonate și în funcție de interesele producătorului-exportator și de comun acord cu acesta, casele de comerț au dovedit și o largă manevrabilitate în domeniul competitivității în termen de preț, pierderile din fazele de penetrare a pieței externe fiind compensabile prin câștigurile din fazele de consolidare și dezvoltare a acestora. Legat de acest aspect trebuie menționat că manevrabilitatea competitivității în termen de preț este cu atât mai elastică cu cît interesele partenerului japonez pe piața respectivă sînt de perspectivă mai îndelungată. Tranzacțiile întîmplătoare nu stau în caracterul partenerului japonez.

În asigurarea unor bune performanțe de export un rol deosebit îl are activitatea de prospectare și promovare comercială anterior comercializării propriu-zise. Pe acest plan este de amintit activitatea agenției semi-guvernamentale JETRO (JAPAN EXTERNAL TRADE ORGANIZATION), care prin numeroase reprezentanțe în

Amortizarea accelerată trebuie bine justificată față de organele fiscale (uzura mai rapidă datorită specificului producției, demodare mai rapidă, perioada de utilizare mai scurtă ș.a.), deoarece amortizarea intrînd în costuri, micșorează marja de beneficiu impozabil.

— **Cheltuieli generale** reprezintă cheltuieli care se fac pe ansamblul întreprinderii, privind conducerea societății și administrația centrală, chiriile clădirii și teren, asigurări, taxe, material de birou, cheltuieli cu consiliul de administrație ș.a.

În această categorie pot fi incluse cheltuieli de comercializare, propagandă, reclamă sau se pot evidenția separat. Pentru determinarea cheltuielilor generale, se pot utiliza formulele tipizate în care se arată pentru fiecare cheltuială modul cum s-a determinat, prețul de bază și creșterea acestuia în perioada considerată.

— **Cheltuielile indirecte** (inclusiv amortizările) și cheltuielile generale reprezintă **cheltuieli fixe**, deoarece ele au loc într-o mărime fixă, necorelată direct cu volumul producției realizate.

Dr. G. CRISTEA
M.C.E.C.E.I.

străinătate facilitează contactele între oamenii de afaceri japonezi și partenerii potențiali. Pentru a ilustra intensitatea prospectării pieței externe făcută de japonezi este de amintit un comentariu de ziar în care se arată că în 1976, pentru evaluarea oportunităților de export s-au deplasat în Europa Occidentală circa 200 000 de oameni de afaceri japonezi, în timp ce Japonia a fost vizitată de numai 4 000 oameni de afaceri vest-europeni.

În afară de aceasta, marile firme japoneze dispun de o largă rețea de reprezentanți permanenți amplasați în diferite centre comerciale ale lumii care au ca sarcină studierea conjuncturii de pe piețele pe care lucrează, potențialul și perspectivele acestora, culegerea de comenzi și întocmirea de propuneri de ofertă. Astfel, Mitsubishi dispune de 650 reprezentanți permanenți japonezi în străinătate, și de 2 000 angajați locali, Mitsui (750 reprezentanți japonezi și 1 650 angajați locali), Marubeni (500 reprezentanți japonezi și 1 500 angajați locali), C. Itoh (480 reprezentanți japonezi și 1.100 angajați locali) etc.

Imaginea competitivității de export a produselor japoneze este dublată de seriozitatea partenerului japonez în respectarea clauzelor contractuale și eforturile de a învinge barierele de cultură și tradiție pe piețele externe,

În sensul practicării unui comerț cât mai apropiat de obiceiul locului, neglignând uzanțele și tendințele internaționale.

Factori conjuncturali

Factorii conjuncturali nu au constituit pentru exporturile japoneze cauze generatoare de competitivitate. Ei trebuie interpretați în sensul că au influențat și contribuit favorabil sau nefavorabil la manifestarea competitivității de export. Acțiunea factorilor conjuncturali asupra competitivității produselor japoneze pe piețele externe trebuie privită însă diferențiat de la o etapă de afirmare a acesteia la alta. Astfel, este cunoscut faptul că inițial competitivitatea produselor japoneze s-a manifestat exclusiv în termen de preț, derivând din costurile de producție comparativ mai reduse ale industriei japoneze și productivitatea înaltă a muncii, la care se adaugă și politica de preț promovată de firmele exportatoare în faza de penetrare pe piețele externe. Ulterior, așa după cum s-a văzut, caracteristicile de competitivitate s-au îmbogățit, produsul rămânând competitiv chiar dacă prețurile au crescut.

În general, produsele japoneze, similare cu ale altor producători, au fost oferite la prețuri competitive, ceea ce a făcut ca efectele negative ale unei conjuncturi nefavorabile să fie diminuate prin avantajul poziției de piață. Din contră, o conjunctură favorabilă a multiplicat acest avantaj, permițând exportatorului japonez să-și sporească prețul produselor. Regula este valabilă în special în ultimii 10-15 ani când produsele japoneze sînt consolidate pe piețele externe. Acest lucru a permis Japoniei să beneficieze de efectele stimulante ale cererii externe, indiferent de împrejurările conjuncturale. Astfel se explică de ce economia japoneză a trecut fără dificultăți în plătirile externe ultima recesiune economică declanșată de creșterea de peste 4 ori a prețului țițeiului (octombrie 1973), înregistrând în perioada post-criză excedente comerciale și de plăți curente record.

Influența negativă a factorilor conjuncturali a putut fi contracarată în cea mai mare măsură de avantajul unui preț extern de pornire mai redus față de concurență. Acest lucru a permis exportatorului japonez ca să anihileze acuzațiile de dumping prin posibilitatea de a imprima ritmuri mai înalte de creștere a prețurilor de export decît concurența, fără însă să depășească nivelul absolut al prețurilor practicate de aceasta. În același timp, trebuie menționat că elementul preț a fost sacrificat (limitări la beneficiu minim, renunțarea la beneficiu sau acceptarea unor pierderi din costurile de producție) în situațiile în care menținerea poziției pe piață a fost prioritară în raport cu necesitățile de desfacere în perspectivă a in-

dustrilor orientate către export (construcții navale, textile, rulmenți etc.).

În perioada de relansare economică post-criză, în condițiile în care comerțul internațional a înregistrat creșteri reale anuale de numai 4-6% (excepție anul 1976 cînd acesta a crescut cu 12%), Japonia a reușit să-și continue expansiunea exporturilor bazate în primul rînd pe competitivitate. În lipsa unui indicator global cu care să se illustreze acest proces apelăm, de asemenea, la indicii prețurilor de export și import din perioada 1975-1978. Constatăm că indicii prețurilor de export au fost sub baza 1975, ceea ce confirmă menținerea competitivității în termen de preț. La import se observă același fenomen, ceea ce înseamnă că aprovizionarea cu energie și materii prime în condiții avantajoase a creat în continuare posibilitatea realizării de produse de export la costurile de producție mai competitive decît concurența.

Un factor care a contribuit indirect la menținerea competitivității de export cu privire la preț în perioada post-criză a fost tendința accentuată de apreciere a cursului yenului manifestată în 1977 și 1978 cu circa 20%. Deși ea a diminuat direct competitivitatea de export, în sensul că prețurile în dolari au fost mai ridicate, aprecierea cursului yenului a permis, avînd în vedere structura importurilor axată pe materii prime și combustibili, aprovizionarea economiei naționale la costuri mai scăzute exprimate în yen.

Prețurile cu ridicata ale industriei japoneze au înregistrat o scădere de circa 3% în fiecare din anii 1977 și 1978, repercutată favorabil în costurile incluse în prețurile de export.

Efectele crizei structurale nu au ocolit economia japoneză, dificultăți de această natură manifestîndu-se în sectoarele siderurgic, textil și al construcțiilor navale. Fenomenul a determinat noi tendințe în conferirea de capacitate competitivă a produselor japoneze de export. Diminuările în competitivitate în termeni de preț a produselor japoneze, datorită în principal creșterii prețurilor materiilor prime după criza țițeiului, se încearcă să fie compensate prin eforturi atît la nivel macroeconomic, cît și microeconomic.

La nivel macroeconomic sînt de menționat acțiunile intense (promovare și prospectare) întreprinse pentru explorarea și valorificarea cu maximum de eficiență a tuturor oportunităților de import oferite de partenerii străini în contextul unei creșteri economice lente pe plan mondial.

La nivel microeconomic, alături de preocupările menținerii competitivității în termen de preț, se remarcă eforturile industriei japoneze de a conferi produselor lor un permanent ascendent față de produsele concurenței în materie de calitate, performanțe tehnico-economice, elasticitate cantitativă și structurală a livrărilor.

Napoleon POP
I.E.M.

În actualitate

Informații de politică comercială

● **AFGANISTAN.** La Kabul s-a anunțat naționalizarea circuitelor de import. Întreaga activitate de comerț exterior a fost încredințată Camerei de Comerț Afgane, organism de stat. Reprezentanțele comerciale ale societăților particulare străine își încetează activitatea.

● **ITALIA.** Ameliorarea balanței comerciale și de plăți a permis renunțarea la unele măsuri excepționale adoptate cu doi ani în urmă. Astfel, după suprimarea depozitului prealabil importului și a taxei pe cumpărarea de devize, s-a anulat recent și obligația acoperirii în devize a creditelor pe termen scurt pentru export.

● **MAROC.** O reglementare din 14 iunie a.c. prevede obligația importatorilor de a constitui un depozit prealabil de fonduri echivalînd cu 25% din valoarea mărfurilor importate, inclu-

siv cheltuielile accesoriilor, plățile în devize. Recent, Oficiul Marocan de Schimburi a lărgit lista importurilor exceptate de la această obligație. Astfel, sînt scutite de depozit legal: importurile de echipament tehnologic legate de programe de investiții; importurile efectuate direct de către administrațiile publice, colectivitățile locale și unele societăți naționale; importurile de materii prime și semifabricate efectuate în vederea prelucrării de către întreprinderi productive care realizează o cifră de afaceri de pînă la 7,5 mil. dirhami; importurile unor produse nominalizate (unt, unele semințe oleaginoase, uleiuri brute alimentare, sulf, produse necesare fabricării medicamentelor, îngrășăminte, instrumente și aparatură chirurgicală și de laborator, articole de optică medicală, diverse piese de schimb).

Vînzarea comercială internațională în discuția O. N. U.

În cursul celei de-a 33-a sesiuni (1978), Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite a înscris pe ordinea de zi, la punctul 115, problemele vânzării comerciale internaționale. Discuțiile privitoare la această materie au avut loc în cadrul celei de-a 86-a ședințe plenare din 16 decembrie 1978.

Obiectul principal al dezbaterilor l-a format proiectul de Convenție referitoare la contractele de vânzare internațională de mărfuri, întocmit de către Comisia Națiunilor Unite pentru Dreptul comerțului internațional (prescurtat UNCITRAL).

Obiectul subsidiar al aceleiași ședințe l-a constituit Convenția referitoare la prescripție în materie de vânzare internațională de mărfuri, sub aspectul corelării sale cât mai depline cu reglementările proiectului amintit anterior.

În legătură cu aceste documente, Adunarea Generală a O.N.U. a adoptat Rezoluția nr. 33/93 din 16 decembrie 1978.

În preambulul este reafirmată cu tărie ideea de ordin principală că „armonizarea și unificarea progresivă a Dreptului comercial internațional, reducînd sau suprimînd în cadrul schimburilor internaționale obstacolele juridice și îndeosebi cele de care se lovește țările în curs de dezvoltare, ar contribui într-un mod apreciabil la stabilirea unei cooperări economice universale între toate statele, pe bază de egalitate și la înlăturarea discriminării în comerțul internațional, iar pe această cale la bunăstarea tuturor popoarelor”.

Trecînd apoi la obiectul ședinței, Rezoluția la care ne referim a înțeles să sublinieze punctul de vedere potrivit căruia „adoptarea unei convenții referitoare la contractele de vânzare internațională de mărfuri, care ar ține seama de diferențele sisteme sociale, economice și juridice ale statelor și ar înlătura incertitudinile și ambiguitățile care există în ce privește drepturile și obligațiile cumpărătorului și vânzătorului, ar contribui într-o însemnată măsură la dezvoltarea armonioasă a comerțului internațional”.

Totodată Adunarea Generală a O.N.U. și-a exprimat satisfacția față de activitatea utilă pe care a desfășurat-o UNCITRAL, elaborînd proiectul de Convenție referitor la contractele de vânzare internațională de mărfuri.

Adunarea Generală a considerat că pentru a se realiza, în condiții cât mai bune, unificarea reglementărilor în această materie se impune analizarea și discutarea lor de către o Conferință internațională de plenipotențieri, care urmează să fie convocată în cursul anului 1980. Rolul acestei Conferințe va fi în primul rînd să examineze proiectul

UNCITRAL referitor la contractele de vânzare internațională de mărfuri, spre a se ajunge la încheierea unei Convenții corespunzătoare, cu caracter multilateral, iar în al doilea rînd să decidă dacă este necesar să se elaboreze un protocol adițional la Convenția referitoare la prescripție, adoptată la New York la 12 iunie 1974, în scopul armonizării sale cu dispozițiile Convenției referitoare la vânzarea de mărfuri, care va fi definitivată de Conferință.

Urmărind să faciliteze desfășurarea lucrărilor Conferinței, Adunarea Generală a O.N.U. a decis ca statele și organizațiile internaționale interesate

Taxă specială de export

În condițiile în care prețurile unor materii prime au crescut foarte mult pe piața mondială, într-o proporție mult mai mare decît prețurile pe piața internă, în Ungaria au fost introduse unele pîrghii de restrîngere a exportului de materiale și produse pe baza materiilor prime la care prețurile au crescut foarte mult sub forma unei taxe speciale la export. În acest fel o parte din beneficiile datorate diferenței de prețuri între piața internă și externă sînt preluate prin taxele speciale de export. Fondurile astfel constituite sînt utilizate pentru menținerea prețurilor pe piața internă la o serie de materiale la un nivel corespunzător, fără intervenția (subvenția) statului. Printre articolele la care se aplică taxele de export sînt: produse de turnătorie feroase și neferoase, produse chimice, produse de industrie ușoară, materiale de bază, în total 50 de grupe de produse.

Aplicarea taxei se face în funcție de diferența între prețurile pieței mondiale și cele de pe piața internă, în diferent de proveniența materiei prime, din import sau din producție proprie, dacă se exportă în stare brută sau prelucrată. Lisa produselor taxate se poate lărgi sau restrînge în funcție de evoluția prețurilor materiilor prime pe piața internațională.

Zone de prelucrare pentru export

În prezent se dezvoltă o variantă nouă a zonelor libere uzuale, denumite zone de prelucrare pentru export. Ele se dezvoltă adeseori în însăși zonele libere, sau în vecinătatea porturilor, unde accesul mărfurilor din in-

să fie invitate a-și formula observațiile și propunerile lor în legătură cu cele două documente în discuție. Secretarul general al O.N.U. le va centraliza și sistematiza, spre a fi supuse apoi dezbaterii Conferinței internaționale a plenipotențiarilor.

În stadiul actual și ținînd seama de indicațiile care se desprind din Rezoluția nr. 33/93 a Adunării Generale a O.N.U., pare firesc ca reglementările care vor figura pe ordinea de zi a viitoareii Conferințe internaționale să constituie încă de pe acum obiect de preocupare și de schimb de opinii pentru cei interesați în activitatea de import-export, în vederea semnalării unor eventuale omisiuni, a îmbunătățirii unor dispoziții și îndeosebi a căutării soluțiilor celor mai corespunzătoare.

dr. O. CĂPĂȚINA

treaga lume ca și reexpedierea este liberă. Spre deosebire de zonele libere care pot înlesni numai aprovizionarea din depozit cu unele materii prime a industriei prelucrătoare din țara care a creat-o, zonele de prelucrare pentru export reprezintă un sector industrial, specializat, amplasat fizic și/sau administrativ în afara teritoriului vamal. Facilitățile pe care le creează amplasării industriei prelucrătoare urmăresc să atragă investitorii străini.

În cadrul țărilor în curs de dezvoltare aceste zone beneficiind de posibilitatea utilizării unei forțe de muncă ieftină s-au orientat către industria cu mare consum de manoperă (îmbrăcăminte, încălțăminte, asamblare manuală de componente electronice etc.).

Asemenea zone au fost incluse în anii '60 în programele de dezvoltare industrială ale Irlandei, Singapore, Malaezia, Coreea de Sud și Taiwan. În prezent funcționează circa 24 de zone în țări din Europa, Orientul Apropiat, Asia, Africa și America Latină. De asemenea 38 de orașe americane și-au creat zone libere în care s-au amplasat și industrii prelucrătoare. Un exemplu îl constituie Uzinele Volkswagen amplasate în zona liberă Westmoreland County la sud de Pittsburgh, care montează atît subansamble importate cît și subansamble produse local.

De remarcat este efectul antrenant în dezvoltare industrială pe care-l au prin aprovizionarea crescîndă cu materii prime și subansamble din țara care găzduiește zona, ca și lansarea unor noi ramuri pe piața internațională.

Redactor coordonator I
dr. Ioan GEORGESCU

contract economic

Decontarea lucrărilor de proiectare

Decontarea prețului lucrărilor de proiectare este subordonată unor condiții ținând de disciplina financiară din domeniul investițiilor și de necesitatea asigurării eficienței acestor lucrări.

Art. 97 din Legea nr. 9/1972 interzice începerea lucrărilor neadmise la finanțare sau la creditare.

Ca atare, unitățile de proiectare au îndatorirea de a se convinge — înainte de începerea lucrărilor — asupra îndeplinirii acestei condiții legale. Contrar, ele se expun riscului de a nu putea încasa contravaloarea lucrărilor executate.

După cum s-a reținut prin Decizia primului arbitru de stat nr. 531/1975, faptul că în contractul de proiectare s-a prevăzut clauza potrivit căreia unitatea beneficiară confirmă că are fonduri asigurate pentru achitarea prețului proiectului nu constituie un element pe baza căruia unitatea de proiectare să fi fost îndreptățită să treacă la executarea lucrărilor.

Într-adevăr, simpla mențiune din contract privind asigurarea finanțării nu justifică contractarea documentației în cauză anterior aprobării investiției și nici trecerea la elaborarea acesteia înainte de admiterea ei la finanțare. Pentru a verifica îndeplinirea acestor condiții legale, expres prevăzute de dispozițiile art. 97 din Legea finanțelor, unitatea de proiectare are obligația să solicite unității beneficiare dovada aprobării investiției, respectiv dovada admiterii ei la finanțare, obligație pe care nu a îndeplinit-o. „Din această cauză — se reține în cuprinsul deciziei — s-a ajuns la elaborarea unei documentații care în prezent nu are întrebuintare. În consecință, arbitrajul a fost îndreptățit să conchidă că beneficiarul-părint nu poate fi obligat să-i plătească proiectantului contravaloarea documentației executate, nici cu titlu de preț, nici cu titlu de daune”.

Dacă s-ar fi acordat cu titlu de daune, ceea ce nu i s-a atribuit reclamantei cu titlu de preț s-ar fi ajuns, în mod ocolt, la eludarea dispoziției legale care prohibă executarea lucrărilor cu încălcarea dispozițiilor legale.

Totodată, unitatea de proiectare vi-novată de executarea lucrărilor cu nesocotirea interdicției legale amintite, ar fi ajuns în situația de a obține o sumă echivalentă cu prețul acelor lucrări.

Dispozițiile normative în vigoare subordonează decontarea contravalorii

lucrărilor de proiectare executate și aprobării organelor de conducere colectivă prevăzute de art. 22 din Decretul nr. 78/1973.

În situația obiectivelor a căror executare a fost sistată din dispozițiile organului competent, pentru decontarea contravalorii lucrărilor de proiectare nu se cere aprobarea dată în condițiile art. 22 din decretul menționat.

Este ceea ce a reținut, primul arbitru de stat în următorii termeni, prin Decizia nr. 2916/1978 :

„În măsura în care s-a dispus sistarea realizării obiectivului de investiții ca urmare a dispoziției organului de planificare competent și, din această cauză, documentația de investiții elaborată în baza unui contract valid și admis la finanțare în condițiile legii a devenit inutilizabilă, nu mai sînt incidente prevederile art. 22 din Decretul nr. 78/1973, ci dispozițiile art. 19 din Regulamentul de proiectare”.

Deseori, anumite lucrări se execută de către un proiectant de specialitate în baza contractului de subproiectare încheiat în acest scop cu proiectantul general. Deși contractul de subproiectare se încheie între aceste părți,

plata contravalorii lucrărilor aferente se efectuează de către beneficiar direct proiectantului de specialitate. În acest scop, documentele de plată care se depun la bancă poartă și semnătura proiectantului general.

O asemenea decontare directă către proiectantul de specialitate nu poate avea loc în cazul unor neconcordanțe între contractul pe care proiectantul general l-a încheiat cu beneficiarul, pe de o parte, și cu proiectantul de specialitate, pe de altă parte. Într-o astfel de situație, se poate ivi necesitatea decontării contravalorii lucrărilor executate de către proiectantul de specialitate din fondurile proiectantului general. În adevăr, lucrările la care ne referim fiind executate cu respectarea clauzelor prevăzute în contractul de subproiectare, nu s-ar vedea de ce ar trebui să fie lipsit proiectantul de specialitate de valoarea lucrărilor executate. Dimpotrivă, în această situație se impune ca valoarea acestor lucrări să fie achitată din fondurile proiectantului general, în culpă pentru corelarea necorespunzătoare a contractelor.

Soluția la care ne referim nu poate fi aplicată fără considerare la dispozițiile citate ale Decretului nr. 78/1973. Ca atare, proiectantul general nu poate fi obligat la plată înainte de aprobarea documentației executate de către organul colectiv de conducere competent.

I. ICZKOVITS

comerț exterior

Transportul internațional al exporturilor complexe

În realizarea tranzacțiilor comerciale externe, transporturile internaționale au o importanță deosebită, prin rolul lor ca instrument material al legăturilor dintre părțile contractante.

Se cunoaște că în drum spre destinație, unele mărfuri suportă manipulații, transbordări, depozitări temporare etc.; altele mărfuri, fără cunoașterea unor reglementări, sînt susceptibile de plata de locații, contrastalii, magazinaje, amenzi vamale și alte penalități. Aceste noțiuni trebuie cunoscute de către cei care participă la încheierea contractelor comerciale. De aceea, participanții la încheierea acestor contracte nu trebuie să piardă din vedere că, costul transportului vine să completeze prețul mărfii, valoarea acesteia

fiind influențată de modul și operativitatea trecerii mărfurilor de la vânzător la cumpărător.

De asemenea, este cunoscut că diversificarea exporturilor și importurilor, au dus la apariția unor firme sau organizații, care au drept principal obiectiv, organizarea desfășurării expediției mărfurilor dintr-o țară (de la locul predării) în alta (locul de destinație), cunoscute sub denumirea de „case de expediții internaționale” sau „brokeri” (în țara noastră „Romtrans” pentru transporturile pe cale ferată, rutieră, aeriană și combinat și „Navlomar” pentru transporturile în trafic maritim și fluvial). Existența caselor de expediții, joacă un rol deosebit de important asupra costurilor ce grevează mărfurile de export și import,

intrucit prin intermediul lor vânzătorul/cumpărătorul — care nu dispune de personal specializat în cunoașterea tarifelor, a unor reglementări și condiții ale diferitelor organizații de transport — poate cu adevărat obține reducerea cheltuielilor legate de transportul mărfurilor și deci la ridicarea eficienței operațiunilor de comerț exterior.

Executarea operațiunilor de transporturi internaționale, nu impune numai cunoașterea problemelor traficului internațional de mărfuri în punctele de frontieră, porturi etc., ci și o bună cunoaștere a reglementărilor ce acționează în sfera acestui domeniu de activitate pe teritoriul partenerilor noștri.

Intr-adevăr, îndrumarea necorespunzătoare a mărfurilor de comerț exterior, declararea lor greșită în documentele de transport și vătămire, manipularea defectuoasă etc., pot genera grave pagube sau împiedica derularea unor contracte comerciale, cu consecințe negative asupra relațiilor viitoare dintre părțile contractante.

Pentru evitarea acestor neajunsuri, întreprinderile de comerț exterior trebuie să fie bine organizate pentru a face față tuturor obstacolelor care stau în fața derulării corecte a mărfurilor. Astfel, dacă pornim de la cotațiile de navlu sau calculațiile tarifare, care au caracter informativ, obținute prin intermediul Navlomar sau Romtrans, este necesar să acordăm atenția cuvenită la întocmirea referatelor de export. În acest sens, trebuie reținut că pe baza acestor cotații, nu se pot derula contracte comerciale, mai ales pe termen lung — cum este cazul la exporturile complexe și la lucrările de construcții-montaj în străinătate — deoarece cotațiile stabilite la un moment dat, din cauza factorilor economico-conjuncturali care acționează asupra pieței navlurilor sau a tarifelor în vigoare, demonstrează instabilitate.

În egală măsură trebuie luată în considerație și influența factorilor extraeconomiци care intervin în modificarea nivelului privind costul transportului, ca: congestii portuare, blocări sau sistări în traficul feroviar/rutier/aerian, conflicte politice, calamități naturale etc. Merită să subliniem că aceste fenomene au adînci și însemnate implicații asupra eficienței transporturilor. Ca urmare, în contractele comerciale încheiate cu beneficiarii exporturilor complexe și a lucrărilor de construcții-montaj, se recomandă includerea unei clauze prin care beneficiarii acestor lucrări să suporte eventuala diferență de cost de transport survenită în plus, datorită instabilității cotațiilor sau a grevării cheltuielilor de transport din cauza staționării mijloacelor de transport. Transporturile internaționale pretind pe lângă operativitate și cunoașterea tarifelor, a pieței navlurilor, reglementărilor, convențiilor, modalităților de derulare, după o anumită metodologie. Spre exemplu, la determinarea rutei

și mijlocului de transport maritim, cele mai convenabile, se impun calculele amănunțite. La aceste calcule, în afară de prețul navlului și durata transportului pînă la portul maritim de destinație a mărfurilor se includ și cheltuielile și modul de transbordare al mărfurilor, cheltuielile în portul de încărcare/descărcare, existența navelor de linie/tramp etc.

În cazul transporturilor cu nave de „linie”, pe bază de conosament, navlurile sînt fixe și percepute după tariful companiei respective, pe cînd la cele „tramp” navlurile oscilează, ele fiind convenite de la caz la caz, în funcție de legea cererii și a ofertei în momentul navlosirii.

Costul transportului maritim la navele de linie, este mai ridicat, acestea operînd fără demurrage/despatch, au prioritate la operațiunile de încărcare/descărcare în porturi, avînd incluse în navlu și cheltuielile de încărcare/descărcare.

Intrucit staționarea navelor în rada portului de destinație, din cauza congestiilor portuare, mărește considerabil cheltuielile legate de transportul mărfurilor, prin aplicarea suprataxelor de congestie, nu se recomandă angajarea de nave în time charter, ci numai nave cu navlu stabilit per tonă/m.c. sau lupsum, fără condiții de demurrage/despatch, dar cu mențiunea cop/cop — uso porto la încărcare/descărcare.

Angajarea navelor în condiții de time charter este rentabilă în cazurile cînd operațiile de încărcare/descărcare decurg normal și mai ales cînd nava, la însoțire în țară, poate prelua anumite mașini/utilaje sau materiale de care se poate dispensa șantierului pentru care a transportat diverse produse.

Fiecare din problemele sus enumerate își vor găsi o prezentare detaliată în numerele viitoare.

Alexandru HOSSU

Drepturi bănești

Acord global — modalitatea de contractare a executării

Art. 12 din Legea nr. 57/1974, astfel cum a fost modificat prin Legea nr. 4/1978, prevede printre formele de retribuire a muncii și acordul global.

Acordul global se aplică ori de cite ori natura procesului tehnologic permite participarea în echipe a oamenilor muncii pentru realizarea sarcinilor de producție și unde, ca urmare a măsurilor luate, se poate obține o sporire a productivității muncii. De pildă, în industrie acordul global se poate aplica pentru realizarea unor lucrări sau produse complete, cu participarea unor colective de oameni; în construcții pentru realizarea unui bloc, a unor drumuri, a unei școli, clădire administrativă, spital, hală industrială, pod, linie electrică, dig etc.; în agricultură pentru obținerea unei anumite producții de carne, lapte, ouă, legume ș.a.

Art. 84 arată că în activitatea de construcții-montaj se va aplica în mod generalizat forma de retribuire în acord global. În acest scop, colectivele de constructori își asumă obligația executării unor obiecte complete, în schimbul unei sume globale, stabilită în condițiile legii, care se va acorda integral numai la realizarea în termen, sau înainte de termen și cu respectarea celorlalte condiții contractuale.

Legea mai prevede aplicarea în mod generalizat a formei de retribuire în acord global în unitățile agricole de stat (art. 94); utilizarea cu precădere a acestei forme de retribuire în activitatea de cercetare științifică, inginerie tehnologică și proiectare (art.

112 alin. 3); posibilitatea aplicării acordului global în unele unități de comerț și turism, îndeosebi, în cele mici.

● Introducerea acordului global ca formă de retribuire a muncii are o dublă rațiune — socială și economică — și își găsește sursa în preocuparea statului de a aplica metodele cele mai potrivite pentru ridicarea nivelului de trai al populației.

Acordul global este o metodă de cointeresare materială a celor ce muncesc pentru realizarea unei retribuții în raport direct cu cantitatea de muncă realizată, într-o unitate de timp determinată. El mobilizează și stimulează energiile, determină oamenii să-și raționalizeze lucrul în condiții optime, pentru a obține o cantitate de produse sau de lucrări cît mai mare, de calitate corespunzătoare și într-o durată de timp cît mai redusă.

Pe planul economiei, acordul global conduce la folosirea maximă a capacităților de producție, la realizarea și depășirea sarcinilor, la reducerea cheltuielilor de producție, la creșterea productivității muncii și în ultimă analiză, la sporirea venitului național care condiționează ridicarea bunăstării materiale și culturale a populației.

Pentru ca acordul global să constituie în adevăr un mijloc eficient de cointeresare materială a celor ce muncesc, el nu se realizează ca o măsură unilaterală, impusă de conducerea întreprinderii, ci ca o măsură convenită, acceptată de oamenii muncii. În adevăr, art. 12 din menționata lege arată

că acordul global se realizează din punct de vedere juridic printr-un contract încheiat de colectivele oamenilor muncii cu unitatea din care fac parte.

Contractul trebuie să prevadă termenele de execuție, sumele care se vor plăti ca retribuție, cheltuielile de producție, consumurile normale, acordarea avansurilor, reținerea și restituirea garanțiilor etc.

Retribuția, fără a fi plafonată, se va acorda proporțional cu îndeplinirea sarcinilor de producție.

În acord global pot lucra toate categoriile de personal ale subunității, chiar și cel de conducere.

Sumele reprezentând lucrările executate lunar, se plătesc sub formă de avans reținându-se o garanție de 10—20 la sută care se va restitui la terminarea lucrărilor dacă s-au respectat condițiile și termenele prevăzute în contract.

● Modalitatea încheierii contractului, privind acordul global, a dat naștere în practică la controverse, care necesită o analiză de clarificare, problema prezentând un interes deosebit, atât practic, cit și teoretic.

În adevăr, art. 12 alin. 1 lit. a prevede că forma de retribuție în acord global va avea loc „cînd o formație de lucru, lot, șantier, fermă își asumă în baza unui contract încheiat cu unitatea din care face parte, obligația executării unui produs complet, a unui obiect fizic sau a unei producții stabilite în unități fizice”.

Dacă încheierea contractului, privind executarea unei lucrări în acord global, între o formație de lucru și unitate, nu ridică probleme juridice, nu la fel se prezintă situația cînd este vorba de lot, șantier, secție, ferme și în general orice subunitate productivă.

Subunitățile de producție respective vor încheia contracte cu unitatea din care fac parte în calitatea lor de subunități, prin persoanele de conducere sau contractele vor fi încheiate de colectivele de lucru ale acestor unități de producție, împărțite pe formații de lucru, în raport de specialitatea lor și natura lucrărilor care trebuie executate ?

Mai întii trebuie subliniat faptul că amintitele subunități și altele similare nu au personalitate juridică și ca atare nu au capacitate de contractare.

Este adevărat că în conformitate cu art. 2 alin. ultim din Legea nr. 5/1978 subunitățile importante și dispersate de unitatea de care aparțin (fabrici, uzine, exploatari, mine, grupuri de șantiere și alte unități asemănătoare) au autonomie economico-financiară în cadrul întreprinderii din care fac parte; în acest scop au plan propriu și buget de venituri și cheltuieli. Dar, pentru desfășurarea activității proprii, aceste unități sînt imputernicite de unitatea de care aparțin să îndeplinească unele atribuții, să contracteze cu terți în anumite limite, să facă plăți, să acționeze în judecată pe de-

bitori, valorificînd creanțele pe care le au de încasat etc.

Prin urmare, subunitățile neavînd personalitate juridică, obligă unitatea din care fac parte, față de terți, în baza imputernicirii primite și răspund față de aceasta pentru depășirea atribuțiilor.

Dacă pe baza imputernicirii — care are natura juridică a mandatului — subunitatea poate obliga unitatea din care face parte, față de terți, în nici un caz unitatea nu va putea să contracteze cu o subunitate a ei realizarea unor activități care intră în profilul său, pentru că ar însemna să contracteze cu sine însăși, ceea ce este de neconceput din punct de vedere juridic.

Între unitate și subunitate nu pot exista decît relații de drept administrativ și nu de drept civil, în afară de aceea decurgînd dintr-un eventual contract de mandat.

În atari condiții, contractul pentru executarea unor lucrări în acord global nu poate fi încheiat de subunitatea de producție în calitatea ei de unitate cu autonomie economico-financiară pentru că și-ar asuma obligații în numele unității și nu al colectivului de oameni ai muncii cu care este încadrată.

Dacă acesta ar fi fost scopul legii, acordul global s-ar fi realizat ca o sarcină impusă de unitate, subunității,

iar conducerea acestora din urmă ar fi transmis-o personalului pentru executare, evident, în limitele prevăzute de lege. Întrucît însă legea prevede executarea unor lucrări în acord global, pe bază de contract, care conține drepturi și obligații reciproce ale părților, acest contract nu poate interveni decît între personal și unitate.

Opinia potrivit căreia o subunitate ar putea contracta executarea lucrărilor în acord global prin imputerniciri săi legali, fără un mandat expres din partea întregului colectiv, nu ar obliga membrii colectivului. Argumentul că personalul de conducere al subunității ar transmite oamenilor muncii obligațiile contractuale sub formă de sarcini de serviciu ar contrazice total scopul legii, care a urmărit crearea unor raporturi juridice de drept civil între oamenii muncii și unitate, ori de cite ori matura lucrărilor îngăduie realizarea lor în cadrul acordului global.

Evident, contractul de executare de lucrări nu va avea drept consecință nici desființarea, nici suspendarea contractului de muncă dintre fiecare persoană și unitatea în care este încadrată. Cele două contracte vor co-exista, producîndu-și fiecare efectele în raport de natura lor juridică.

dr. Vasile GIONEA

Transport

Desfășurarea confirmării procesului de transport auto. Sancțiuni

Prin noul Tarif unic pentru transporturile de mărfuri cu mijloace auto ed. 1979, intrat în vigoare la 1 ianuarie 1979, s-au adus modificări radicale sistemului de confirmare a transporturilor de mărfuri cu mijloace auto, stabilindu-se, pentru prima oară în legislația tarifară, modul de desfășurare, pe faze, a confirmării procesului de transport auto.

Deficiența reglementărilor anterioare, ca și superficialitatea cu care expeditorii și beneficiarii de transporturi cu mijloace auto își îndeplineau obligațiile ce le reveneau privind confirmarea executării acestor transporturi, au provocat numeroase neînțelegeri și litigiile între cîrăuș și expeditor. La aceasta a contribuit, în mod hotărîtor, și lipsa unor prevederi tarifare sancționatorii a modului nereal, încorect sau superficial de confirmare sau a nerespectării întocmai a normelor referitoare la confirmarea pe elemente și în timp a diferitelor faze în care se desfășoară procesul de transport de mărfuri cu mijloace auto.

În Suplimentul la „Revista economică” nr. 7/1979 (pag. 10) am expus noul sistem de confirmare a transporturilor

auto de mărfuri. Ne propunem a examina, în continuare, prevederile din Tariful unic, ed. 1979 referitoare la obligațiile ce revin expeditorului și cîrăușului în diferite faze ale desfășurării procesului de transport.

● În momentul prezentării mijlocului auto la program, expeditorul este obligat să înmîneze șoferului documentul de transport (scrisoarea de transport, bonul de transport sau fișa de transport, după caz), cu următoarele mențiuni :

— confirmarea prezentării la program, prin înscrierea datelor de identificare a locului de prezentare (denumirea unității, localitatea, adresa) precum și a zilei și orei, inclusiv minutele, sosirii mijlocului auto,

— ștampila unității expeditoare, numele, prenumele și semnătura persoanei care confirmă datele de mai sus.

Documentul de transport, în două sau mai multe exemplare, astfel completat de expeditor, rămîne asupra șoferului pînă la terminarea curselor efectuate în baza acestui document.

Este interzis șoferului de a pune mijlocul auto la dispoziția expedito-

rului pentru încărcarea mărfii înainte de a intra în posesia documentului de transport completat de expeditor cu mențiunile prevăzute.

● După terminarea operației de încărcare a mărfurilor efectuate la locul de prezentare a mijlocului auto, șoferul pune la dispoziția expeditorului documentul de transport ce l-a primit completat în momentul prezentării la program, numai după ce operația de încărcare, respectiv de dirijare sau comercială, a fost terminată. Expeditorul este obligat să confirme ora și minutele când operația respectivă s-a încheiat, restituind șoferului documentul de transport, astfel completat.

Completarea simultană a orei și minutelor prezentării mijlocului auto și a plecării acestuia după efectuarea operației de încărcare nu este permisă, deoarece, fiind faze succesive ale procesului de transport, o completare anticipată sau ulterioară n-ar putea exprima momentul real și ar duce la erori.

● După terminarea operației de încărcare, descărcare sau comerciale la fiecare loc de oprire, pe parcurs, a mijlocului auto, documentul de transport restituit șoferului cu mențiunea confirmării momentului sosirii, se prezintă din nou de șofer, după terminarea operației de încărcare, descărcare sau comerciale, pentru a se confirma ora și minutele plecării.

Confirmarea, atât a momentului sosirii cât și a plecării se face, după caz, prin indicarea numelui și prenumelui și a semnăturii, de persoana care:

— predă șoferului marfa la transport sau documentul de livrare și însoțire a transportului,

— preia marfa adusă de șofer sau semnează de primirea ei în documentele de livrare-insoțire,

— redirijează mijlocul auto în alt loc sau îl eliberează, ca urmare a faptului că nu-i poate asigura încărcătura sau din alt motiv.

Este obligatorie înscrierea separată a celor două momente, al sosirii și plecării, nefiind admisă trecerea unui timp global care ar reprezenta durata reținerii mijlocului auto. Mărirea timpului dintre cele două momente se stabilește, după efectuarea în întregime a cursei, exclusiv de către căraș, care determină prestațiile și elementele de tarifare pe totalul activității desfășurate pe întregul parcurs de transport al mijlocului auto respectiv.

Modul de completare „global” al documentului a fost infirmat de practica arbitrală, în mod constant. Astfel, sub regimul aplicării H.C.M. nr. 1279/1962, în vigoare până la 1 ianuarie 1974, primul arbitru de stat a considerat incorectă mențiunea pe foaia de parcurs „fără staționări”, stabilind că expeditorul trebuie să confirme anumite date primare în procesul de transport și nu să tragă

concluzii. (Decizia R.A.S. nr. 2851 din 30 octombrie 1968 R. Ar. St. 1969.2.09).

Confirmarea activității mijlocului auto se consideră încheiată în momentul și locul în care se asigură confirmarea ultimei faze a acestei activități. De regulă, în această fază nu se mai menționează locul în care mijlocul auto se va deplasa în continuare și se asigură descărcarea întregii încărcături.

După încheierea activității de transport un exemplar din documentul de transport se remite expeditorului, conform înțelegerii, fie în locul în care s-a consumat ultima fază a procesului de transport, fie ulterior cu ocazia decontării sau cu alt prilej.

● Tariful unic pentru transporturile de mărfuri cu mijloace auto ed. 1979 prin care s-a introdus noul sistem de confirmare, pe faze, a procesului de transport auto, cuprinde pentru prima oară în legislația tarifară, o serie de măsuri sancționatorii, cu caracter administrativ, tarifare și disciplinar și anume:

a) Dreptul cărașului de a retrage mijlocul auto de la lucru. Neemiterrea de către expeditor a documentului de transport în momentul prezentării mijlocului auto la program, precum și neînminarea documentului completat cu mențiunea zilei și orei sosirii, obligă pe șofer să refuze începerea activității și dă dreptul cărașului de a retrage mijlocul auto, indiferent de caracterul transportului și de faptul dacă transportul urma să fie executat în cadrul contractului economic de prestații de transport auto sau, la cerere, în afară de contract.

În cazul transporturilor între localități și a celor care depășesc incinta unităților expeditoare, neinscrierea, în documentul de transport a locului în care se va deplasa mijlocul auto pentru următoarea fază a activității se consideră ca o renunțare a folosirii sale în continuare, cărașul fiind îndreptățit a retrage mijlocul auto.

Menționăm că se consideră ca fiind executate în incinta unității expeditoare și transporturile la care punctul de încărcare cit și cel de descărcare sînt

situate în localități diferite, dacă transportul are caracter tehnologic, iar unitatea expeditoare este șantier de construcții, balastieră sau exploatare minieră ori forestieră.

Totuși, cărașul nu poate proceda la retragerea mijlocului auto, chiar dacă nu s-a indicat în documentul de transport locul unde mijlocul auto urmează a se deplasa în continuare, atunci când este vorba de transporturi comerciale locale cu distribuția mărfii în rețea, precum și atunci când marfa încărcată la locul respectiv este luată în primire de șofer prin semnarea documentului de livrare-insoțire din care rezultă denumirea și adresa destinatarului.

b) Tarifarea timpului prezumat pentru depășirea timpului liber netarifabil și tarifarea unui timp minim obligator. Pentru fiecare operație de încărcare-descărcare și comercială neconfirmată sau confirmată fără respectarea prevederilor tarifare, se aplică tariful legal pentru un timp minim obligator de 3 ore pentru fiecare loc în care potrivit derulării transporturilor s-au efectuat operații de încărcare, descărcare sau comerciale. Se aplică în aceste situații, cu caracter sancționar, tariful corespunzător celor trei ore, prezumate a fi depășit timpul liber netarifabil.

La transporturile din sfera tarifului pe oră și kilometru, la care momentul sosirii la program și cel al eliberării autovehiculului sînt neconfirmate sau înscrise în mod global de persoane fără calitate, se aplică pentru fiecare zi calendaristică tariful pentru timpul minim de tarifare de 12 ore.

Sînt considerate ca avînd calitate persoanele care îndeplinesc în faza respectivă un rol legat de transport, avînd nemijlocit cunoștință de datele pe care le confirmă, datorită prezenței lor la locul și în momentul consumării acelei faze. De regulă, activitatea desfășurată de mijlocul auto, la o cursă, trebuie să rezulte din mai multe confirmări făcute pe faze, de persoane diferite.

Radu ECONOMU

Aplicarea unor penalități în transporturi

H.C.M. nr. 425/1975 privind aprobarea programului de măsuri pentru îmbunătățirea utilizării mijloacelor de transport feroviare, pe apă și auto a introdus o serie de elemente noi în planificarea și executarea transporturilor.

Pe lângă reglementările noi pe care le conține, hotărîrea amintită a menținut în vigoare — în mod expres — prevederile art. 19 și cele ale anexei II — referitoare la penalități — ale H.C.M. nr. 57/1952.

Pe marginea acestor texte legale s-a ivit, în practică, problema dacă dis-

pozițiile menționate ale H.C.M. nr. 57/1952 se aplică, în prezent, numai în legătură cu cuantumul penalităților, ori și în privința cazurilor de scutire de plata penalităților.

Problema la care ne referim prezintă un vădit interes datorită faptului că, potrivit pct. 2 lit. a din anexa II la H.C.M. nr. 57/1952 expeditorii sînt scutiți de plata penalităților stabilite în cuprinsul acestei anexe dacă încărcarea nu s-a putut efectua din motive de forță majoră, precum și în caz de întrerupere neprevăzută a producției pe timp de cel puțin 3 zile.

Se observă deci, că, potrivit textului legal la care ne referim, nu numai forța majoră, dar și o altă împrejurare produce, în privința penalităților respective, efecte exoneratoare de răspundere. Sub acest aspect, rezolvarea este diferită de aceea consacrată prin dispozițiile art. 23 din Legea nr. 71/1969.

Primul arbitru de stat, prin Decizia nr. 3259/1978, a stabilit că, în condițiile H.C.M. nr. 425/1975, dispozițiile anexei II din H.C.M. nr. 57/1952 sînt aplicabile nu numai sub aspectul cuantumului penalităților, ci și în privința cauzelor de exonerare.

Deci, unitățile expeditoare pot obține exonerarea de plata acelor penalități nu numai în caz de forță majoră, dar și în situația în care dovedesc că neîncărcarea vagoanelor s-a datorat întreruperii neprevăzute a producției pe timp de cel puțin 3 zile.

Subliniem că pentru a se ajunge la soluția exonerării de plata penalităților este necesar să se dovedească, în concret, legătura causală între întreruperea procesului de producție și ne-

încărcarea vagoanelor. Dacă unitatea expeditoare a dispus de stocuri suficiente de mărfuri fabricate anterior întreruperii procesului de producție nu este locul exonerării de plata penalităților.

Tot astfel, unitatea expeditoare dă-torează penalitățile, chiar dacă a făcut dovada legăturii cauzale la care ne-am referit, dacă întreruperea procesului de producție a durat mai puțin de 3 zile.

În sfîrșit, reține atenția și condiția imprezibilității care, de asemenea, trebuie dovedită. Ca atare, în cazul întreruperilor planificate ale procesului de producție — pentru reparații periodice, de pildă — nu s-ar justifica exonerarea de plata penalităților, unitatea expeditoare care a cunoscut din timp întreruperea planificată a procesului de producție, avînd obligația să nu planifice încărcări și deci, să nu solicite vagoane pentru perioada respectivă.

H. MATEI

Răspunderile expeditorului în relațiile cu calea ferată

Potrivit art. 22 din Normele metodologice privind planificarea și executarea transporturilor de mărfuri pe calea ferată, aprobate prin Ordinul MTTc nr. 673/1976, dacă un expeditor renunță în scris la o parte sau la toate mărfurile programate, înainte de introducerea vagoanelor la încărcare, sau renunță în scris sau tacit, după introducerea vagoanelor la încărcare, acestea se vor anula din programare, întocmindu-se notă de penalități în ziua respectivă. Penalitatea este de 15 lei pentru fiecare tonă începută.

În aplicarea acestor dispoziții legale — respectiv a condițiilor în care cărașul este în drept a încasa penalități — practica arbitrală a adus noi precizări.

Necesitatea acestor precizări este determinată de faptul că unele organe de cale ferată aplică greșit penalitățile. Așa cum s-a reținut prin Decizia primului arbitru de stat nr. 2958/1978, la calculul penalităților, cărașul nu a luat în considerare tonajul vagoanelor neîncărcate în ziua respectivă, ci tonajul respectiv înmulțit cu numărul de reprize în care vagoanele au fost lăsate la dispoziția expeditorului spre încărcare. De pildă, într-o singură zi, deși tonajul efectiv nerealizat a fost de 154 tone, calea ferată a întocmit nota de penalități pentru 616 tone, prin aplicarea penalității asupra aceluiași tonaj, de fiecare dată cînd în aceeași zi termenul tarifar de încărcare a expirat.

Un asemenea mod de calcul al penalităților, întemeiat pe dispozițiile art. 7 (3) din Tariful local de mărfuri, nu se încadrează în prevederile art. 22 din normele citate și nu dă căii ferate dreptul ca, ținînd vagoanele în continuare la dispoziția expeditorului să-i calculeze repetat penalitățile în aceeași zi la fiecare depășire a termenului de încărcare.

În aplicarea aceluiași dispoziții ale normelor metodologice, s-a stabilit că în măsura în care s-a încărcat întregul tonaj planificat, împrejurarea că s-a depășit termenul tarifar de încărcare nu îndreptățește calea ferată să pretindă penalitățile prevăzute de art. 22 din normele metodologice, ci taxele de locații prevăzute de art. 10

din Tariful local de mărfuri. (Decizia PAS nr. 2944/1978).

În conformitate cu dispozițiile art. 17 din aceleași norme, cînd expeditorul nu eșalonează întreaga cantitate de marfă din programul lunar de transport, diferența se va anula în ziua eșalonării, întocmindu-se cuvenita notă de penalități.

La stabilirea acestei diferențe, potrivit Deciziei primului arbitru de stat nr. 2954/1978, se are în vedere nu cantitatea prevăzută inițial în contract, ci cantitatea de marfă din programul lunar de transport definitivat: „Întrucît prin acțiunea formulată, Reg. CF Craiova pretinde penalități pentru anularea la eșalonarea decadală, iar eșalonarea decadală se apreciază numai în raport cu cantitatea din programul lunar de transport definitivat, faptul că acest program lunar definitivat prevede o cantitate mai mică decît cantitatea din anexa inițială la contract nu are relevanță, atît pentru faptul că programarea lunară a transporturilor contractate reprezintă o etapă distinctă în planificarea transporturilor, cu o metodologie, obligații și sancțiuni deosebite de celelalte etape — eșalonare decadală — programarea pe zile, cît și pentru faptul că, indiferent de cauza modificărilor ce au survenit și a unității care le-a solicitat, în momentul în care s-a definitivat, programul lunar a devenit anexă la contract, obligatorie pentru transportator și expeditor la eșalonările următoare pe decade și zile“.

Această din urmă soluție constituie aplicarea la situația litigioasă a consecințelor unității dintre plan și contract. Consecvent orientării potrivit căreia sarcinile de plan îi revine rolul determinant, arbitrajul a considerat că nu poate fi considerat contractat decît tonajul prevăzut în programul de transport stabilit de către organele în drept și că în raport cu acest tonaj urmează să fie analizat modul cum și-au îndeplinit obligațiile părțile contractante.

H. M.

financiar

Răspunderea în cazul faptelor penale amnistiate

Din scrisorile primite la redacție rezultă că unele unități fac încă confuzie atît cu privire la natura răspunderii personalului muncitor în cazul în care fapta penală a fost amnistiată cît și în ce privește modalitatea de recuperare a pagubei. Confuzia este generată de faptul că unitățile nu au înțeles în suficientă măsură practica instanțelor noastre de judecată. Într-adevăr, instanța noastră supremă,

atît sub vechea reglementare, cît și sub actualul Cod al muncii, a statuat, prin decizii de îndrumare și de speță, că, în cazul în care conducerea unității consideră că paguba a fost cauzată printr-o faptă ce constituie infracțiune și au fost sesizate organele de urmărire penală, termenul de 60 de zile prevăzut de art. 108 (2) din cod se suspendă și prescripția începe să curgă din ziua în care se primește

comunicarea din partea organelor penale (cităm în acest sens numai Decizia de îndrumare nr. 5/1974). În decizia de îndrumare nu sînt specificate și efectele ce le produce răspunsul primit de la organele de urmărire penală asupra răspunderii persoanelor încadrate, fapt ce a generat confuzia la care ne-am referit. Sînt necesare anumite precizări. Prevederea cuprinsă în art. 103 alin. 2 din Codul muncii are caracter fundamental întrucît separă răspunderea materială de răspunderea civilă (patrimonială) consecutivă săvîrșirii unei fapte penale cauzatoare de prejudicii. Răspunderea materială nu funcționează în cazul în care paguba a fost cauzată printr-o faptă ce constituie infracțiune.

Acest principiu de bază își găsește aplicare și în cazul în care unitatea sesizează organul de urmărire penală. Dacă acesta comunică unității că fapta cauzatoare de prejudicii nu întru-nește caracterele unei infracțiuni, urmează a se stabili răspunderea materială potrivit art. 102 și urm. din Codul muncii, termenul de emitere a deciziei de imputare fiind suspendat

pe perioada respectivă, așa cum am arătat mai sus. Dimpotrivă, în cazul în care prin răspunsul primit unitatea este înștiințată că fapta săvîrșită cade sub incidența Codului penal, unitatea nu mai poate proceda la stabilirea răspunderii materiale. Este inacceptabilă ideea că sesizarea organului penal are darul de a converti răspunderea civilă (consecutivă celeia penale) în răspundere materială.

Aceeași soluție se menține și în cazul în care fapta care întru-nește trăsăturile caracteristice ale unei infracțiuni, este amnistiată, autorul ei urmînd să răspundă, din punct de vedere patrimonial, pe calea unei acțiuni întemeiate pe dispozițiile art. 998—999 din Codul civil. Într-o atare situație nu sînt deci aplicabile dispozițiile Codului muncii referitoare la căile și termenele de recuperare, iar dreptul la acțiunea în despăgubire este supus prescripției din dreptul comun (cităm în acest sens Decizia nr. 1199 din 1 Iulie 1975 a secției civile a Tribunalului Suprem).

dr. C. JORNESCU

Întrebări și răspunsuri

● **LUCIAN CONSTANTINESCU, Brăila** — Certificatul de 4 clase primare sau elementare nu se echivalează cu absolvirea școlii generale de 7 sau 8 ani. Actele normative referitoare la echivalarea actelor de studii nu prevăd soluționări diferențiate în raport de vîrsta, funcția și locul de muncă al persoanelor care solicită echivalarea. În ultimii ani, în fiecare județ, s-au întreprins o serie de acțiuni prin care să se dea posibilitatea oamenilor muncii care nu au absolvit școala generală să-și completeze studiile prin învățămînt seral sau fără frecvență.

● **CONSTANTIN GRIVEI, Sirehaia** — Potrivit art. 28 din Legea nr. 1/1977, privind impozitul pe fondul total de retribuție al unităților socialiste de stat, cotele de contribuție pentru asigurările sociale de stat se aplică asupra fondului total de retribuție determinat potrivit art. 12 din aceeași lege, din care se scad sumele prevăzute la art. 2 din Decretul nr. 389/1972, cu privire la contribuția pentru asigurările sociale de stat. La fondul astfel obținut se adaugă și impozitul aferent acestuia, calculat cu cotele prevăzute de Legea nr. 1/1977.

● **MARIA SÎRBU, Slobozia** — Potrivit art. 25 din Legea nr. 1/1977 privind impozitul pe fondul total de retribuție al unităților socialiste de stat sînt exceptate de la plata contribuției fixe lunare, datorată de persoanele fără copii, persoanele care au invaliditate de gradele I și II și soții ace-

tora, pe timpul cît durează invaliditatea. În spiritul acestui articol precizăm că invaliditatea se referă la capacitatea de muncă și nu la posibilitățile de a avea sau nu copii. Această invaliditate se confirmă de Comisia de expertizate a capacității de muncă din cadrul Ministerului Muncii.

În cazul cînd posedați un astfel de certificat puteți fi exonerată de contribuția fixă, lunară, datorată de persoanele fără copii.

● **GHEORGHE ȘERB, Oradea** — În cazul cînd pierderile în producția agricolă s-au datorat calamităților naturale (constatate de organele competente prin procese verbale de calamitate), respectiv inundație, grindină, furtuni, îngheț sau brumă, alunecări de teren, boli infesto-contagioase pentru care nu există mijloace de prevenire sau combatere, reținerile se pot acorda integral (numai dacă însumarea realizărilor și valorii pierderilor este egală cu cel puțin 100%).

Atunci cînd din procesele verbale de calamitate rezultă că pierderile din producția agricolă s-au datorat altor cauze decît cele prevăzute la alin. 2 din indicațiile M.A.I.A. nr. 86040/1976 (secetă) sau neprimirii la termenele stabilite prin contracte a furajelor, numai în măsura în care aceasta a fost provocată de factori naturali la fermele furnizoare din cadrul unității respective (I.A.S. sau C.A.P.), sumele reținute în timpul anului vor putea fi restituite în proporție de pînă la 50%

(numai dacă însumarea realizărilor cu valoarea nerealizărilor este cel puțin egală cu 100%).

Aprobarea restituirii reținerilor din retribuție este de competența Consiliului popular județean Bihor, prin Direcția generală pentru agricultură și industrie alimentară. Precizăm că de la data intrării în vigoare a prevederilor Decretului nr. 417/1976, indicațiile Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare au caracter de recomandare.

● **INTREPRINDEREA MECANICĂ MUSCEL, Cimpulung** — Potrivit art. 12 din Decretul nr. 246/1977, persoanele care au avut mai mult de 12 zile de concediu fără plată, învoiri sau absențe nemotivate de la începutul anului calendaristic, nu primesc alocația în luna în care intervine o nouă învoire, concediu fără plată sau absență nemotivată. În lunile însă în care persoanele respective nu au nici o zi de concediu fără plată, învoire sau absență nemotivată, cei în cauză au dreptul la alocație.

GH. FLAMAROPOL, Carei — Avem în stoc următoarele lucrări: Cooperarea economică internațională; Vînzarea comercială internațională; Gestionarea și controlul valorilor materiale; Răspunderea în comerțul internațional. Sînt în curs de apariție: Administrarea imobilelor (ed. a II-a); Contractele comerciale internaționale; Reglul juridic al calității produselor; Raporturi de muncă vol. III. Fiecare volum are prețul de 20 lei.

● **ȘTEFAN MOCANU, Brăila** — Pensionarul de invaliditate, care nu s-a reincadrat în muncă în termen de cel mult 90 de zile de la depensionare, se consideră — din punctul de vedere al Legii retribuției — ca o persoană nou încadrată în muncă. Persoana respectivă a fost încadrată corect la nivelul de bază al funcției ocupate înainte de pensionare.

● **OCTAVIAN MINCIU, București** — Perioada 1 noiembrie 1976 — 1 noiembrie 1977 cît ați fost student în anul 6 și intern la secția de chirurgie a Spitalului clinic Fundeni, nu se ia în considerare ca an de activitate în sensul Legii retribuției. În această perioadă n-ați avut calitatea de persoană încadrată pe baza unui contract de muncă. Această perioadă nu se ia în considerare nici ca vechime în muncă. În consecință, organele de specialitate din unitatea unde lucrați aplică în mod corect reglementările în vigoare, atunci cînd vă mențin retribuția corespunzătoare celui de-al doilea an de activitate, prevăzută — ca atare — de legea sus-menționată.

● **VERONICA LUCA, Sibiu** — Deoarece ați întrerupt activitatea și nici nu sînteți absolventă a învățămîntului mediu, nu puteți ocupa, potrivit legislației în vigoare, postul de funcționar economic.

● **ȘTEFAN OSHAN, Miercurea Ciuc** — Cuantumul alocației de stat pentru copii este diferențiat și în funcție de nivelul retribuției tarifare, în care se includ și sumele acordate conform anexei IV la Legea nr. 57/1974 pentru șoferii taxatori, primitorii distribuitorii gestionari, mînuitorii de valori trimiteri poștale și altele similare.

● **EMIL BODONEA, Marghita-Bihor** — Problema ridicată de dv. este soluționată prin dispozițiile pct. 1 lit. c din anexa 2 la H.C.M. nr. 69/1975. Potrivit acestor dispoziții, pentru persoana transferată în interesul serviciului, în aceeași funcție sau într-o funcție echivalentă, într-o unitate unde se aplică nivelul de retribuție mai mic, se poate stabili o retribuție egală cu clasa de retribuție avută, ținîndu-se seama de calitățile și de aptitudinile sale profesionale.

● **MARIN PENCIU, Rîureni, Vilcea** — Pentru gratificațiile referitoare la activitatea desfășurată în anul 1978, atît în cazul unităților cu personalitate juridică, cît și în cazul celor fără personalitate juridică, premiile anuale se acordă în cazul în care s-au îndeplinit sarcinile prevăzute în plan privind obligațiile financiare față de buget, respectiv față de centrală.

● **IOANA POPA, Măcin** — Dacă în anul 1967, atunci cînd, conform Legii nr. 27/1967, s-a modificat sistemul de acordare a concediilor, erați încadrată la unitatea de unde v-ați transferat la 1 februarie 1979, această unitate are obligația să vă compenseze în bani concediul de odihnă cuvenit pentru perioada cuprinsă între data începerii ultimului an de muncă și 31 decembrie.

● **ELENA NICOLAESCU, Craiova** — Perioadele cît ați lucrat ca manipulant materiale și ca funcționar 1 (calculator state retribuție) nu se iau în considerare la stabilirea vechimii în specialitate economică. Din datele comunicate în scrisoarea dv. rezultă că veți avea vechimea minim necesară pentru promovarea în funcția de contabil principal la 1 august 1979.

● **A. SOCA, București** — În cursul anului se pot acorda premii pentru realizări deosebite, prevăzute de art. 59 din Legea nr. 57/1974. De aceste premii poate beneficia întregul personal, indiferent de funcția ocupată,

dacă sînt îndeplinite condițiile prevăzute de legea sus-menționată. Ca atare, șeful de laborator încadrat la un institut de cercetare științifică, cu gestiune economică proprie, poate beneficia, dacă este cazul, de asemenea premiul.

● **GHEORGHE ALBU, București** — Raporturile de muncă încetează în condițiile prevăzute de art. 129 din Codul muncii. În art. 130 sînt prevăzute — limitativ — motive care pot determina desfacerea contractului de muncă din inițiativa unității. Între aceste motive nu figurează și „repartiția la o altă unitate” dispusă de organul ierarhic superior. Menționăm că, potrivit art. 69, persoana încadrată în muncă poate fi transferată în interesul serviciului. Acest transfer nu poate avea loc dacă persoana ce urmează a fi transferată nu este de acord pentru motive de sănătate, precum și în alte situații temeinic justificate.

● **NAGY BLARIU, Cimpia Turzii** — Din scrisoarea dv. rezultă că vi s-a desfășurat contractul de muncă la 10 ianuarie a.c., motiv care duce la pierderea vechimii neîntrerupte în aceeași unitate. Potrivit prevederilor art. 7 din (alin. 1) din Decretul nr. 246/1977, aveți drept la alocația de stat pentru copii și în luna ianuarie, întrucît încetarea dreptului începe din luna următoare desfășurării contractului de muncă.

● **GHEORGHE CÎRSTEA, Stilpeni, Argeș** — Cît timp soțul nu îndeplinește condițiile de a beneficia de dreptul la alocația de stat pentru copii, soția poate beneficia de acest drept, în condițiile prevăzute de Decretul nr. 246/1977. După încadrarea soțului cu contract de muncă pe durată nedeterminată, dreptul la alocație al soției încetează cu începere de la întîia a lunii următoare (art. 7).

Persoanele nou încadrate în muncă beneficiază de alocația de stat pentru copii, în condițiile Decretului nr. 246/1977, numai după trei luni de la încadrarea cu contract de muncă pe durată nedeterminată. Persoanelor cărora din vina lor le-a încetat contractul de muncă, alocația li se acordă numai după 3 luni de la data reîncadrării, iar pentru următoarele 6 luni cuantumul alocației se reduce cu 50%.

● **TIBERIU KUDOR, Tg. Mureș** — Pînă la 1 ianuarie 1979, art. 41 din Legea nr. 57/1974 (nemodificată) prevedea că pentru personalul oficiilor juridice retribuția tarifară se acordă în funcție de realizarea indicatorilor și sarcinilor specifice, care trebuie să reflecte rezultatele activității acestor compartimente. După 1 ianuarie 1979 retribuția tarifară se acordă — exclusiv — în funcție de realizarea sarcinilor proprii (pentru personalul de execuție).

● **PAVEL ILIE, Moldova Nouă** — Legislația în vigoare nu prevede posibilitatea prestării unor ore suplimentare de către o persoană încadrată în muncă la o altă unitate decît aceea unde lucrează permanent. Dat fiind faptul că operațiunile de lichidare a lucrărilor financiar-contabile ale liceului au necesitat ore suplimentare, adresați-vă Inspectoratului școlar și rugați să examineze posibilitatea retribuirii dv. în condițiile prevăzute de art. 199 alin. 2 din Legea nr. 57/1974.

● **CORNEL MORARU, Brașov** — Legea învățămîntului (art. 147 din Legea nr. 28/1978) prevede în mod expres dispoziția că unitățile au obligația să programeze astfel schimburile încît să permită persoanelor interesate frecventarea cursurilor serale. Atunci cînd unitatea a consimțit la înscrierea dv. la învățămîntul seral, a preluat și obligația prevăzută de lege privind programarea schimburilor de lucru.

● **OFICIUL JUDEȚEAN DE TURISM, Baia Mare** — Conform reglementărilor în vigoare, sancțiunile disciplinare — indiferent de gradul lor — nu se înscriu în carnetul de muncă. Decizia de sancționare se păstrează în dosarul aflat la serviciul de personal al unității unde cel sancționat lucrează.

● **I. DARIE, Bacău** — Pentru ocuparea postului de funcționar economic este prevăzută cerința absolvirii învățămîntului mediu. Promovarea ca funcționar economic 1 (principal) se poate face numai cu o vechime în specialitate de cel puțin cinci ani. Postul de funcționar administrativ poate fi ocupat și de un absolvent al învățămîntului elementar.

● **Oficiul pentru tehnologie și control tehnic de calitate a nutrețurilor combinate, Băneasa** — După aplicarea Decretului nr. 162/1973 nu s-a mai aprobat trecerea pe un post pentru care este prevăzută cerința absolvirii învățămîntului superior economic, a unui șef de birou economic care nu are asemenea studii.

● **MARIA HANGANU, Piatra Neamț** — În conformitate cu avizul Ministerului Muncii nr. 24041/1978 perioadele de concediu de maternitate pentru absolventele repartizate în producție se includ în calculul primului și celui de-al doilea an de activitate. Aceste perioade se includ și la stabilirea retribuției tarifare conform prevederilor Legii nr. 57/1974.

VĂ

RECOMANDĂ:

ASIGURAREA COMPLEXĂ A GOSPODĂRIEI DUMNEAVOASTRĂ

Pentru a înlesni înlăturarea urmărilor financiare ale unor evenimente neprevăzute ce se pot întâmpla într-o gospodărie și care pot provoca pagube materiale, accidentarea unor persoane etc., ADAS a pus la dispoziția cetățenilor o formă de asigurare convenabilă și eficientă: „ASIGURAREA FACULTATIVĂ COMPLEXĂ A GOSPODĂRIILOR”.

Aceasta este o asigurare combinată, în același contract fiind cuprinse trei feluri de asigurări:

- asigurarea bunurilor din gospodărie;
- asigurarea de accidente produse la domiciliul asiguratului;
- asigurarea de răspundere civilă legală.

● ASIGURAREA BUNURILOR DIN GOSPODĂRIE

În această asigurare sînt cuprinse bunurile existente într-o gospodărie: mobilier, obiecte casnice, îmbrăcăminte, covoare, aparate de radio, televizoare, mașini de cusut, frigider, sobe de orice fel, produse agricole, viticole, pomicole, produse animaliere și alimente, combustibil, materiale de construcții și multe altele.

Sînt cuprinse în asigurare – pentru 20% din suma asigurată – și bunurile asigurabile luate oriunde în afara domiciliului.

Administrația Asigurărilor de Stat plătește despăgubiri în cazurile de deteriorare sau distrugere a bunurilor asigurate, provocate de o multitudine de riscuri, ca de exemplu: incendiu, trăsnet, explozie, ploaie torențială, inundație, grindină, furtună, prăbușire sau alunecare de teren, greutatea stratului de zăpadă sau de gheață; avarii accidentale produse la instalațiile de gaze, apă, canal sau încălzire; pierdere sau dispariție cauzate de riscurile asigurate; furt prin efracție și altele.

● ASIGURAREA DE ACCIDENTE

Sînt asigurate pentru urmările accidentelor întimplite la domiciliul asiguratului urmă-

toarele persoane: asiguratul, soția acestuia, precum și părinții și copiii acestora, dacă, în mod statornic, locuiesc și gospodăresc împreună cu asiguratul. Sînt cuprinse în această asigurare accidentele cauzate de o serie de evenimente ca: incendiu, trăsnet, explozie, lovire, cădere, alunecare, acțiunea curentului electric arsură, intoxicare subită și altele.

● ASIGURAREA DE RĂSPUNDERE CIVILĂ LEGALĂ

În această asigurare sînt cuprinse cazurile de răspundere civilă, pentru despăgubiri datorate de asigurat și de soția acestuia sau de persoane care se află în întreținerea asiguratului, în calitate de locatar, față de proprietar, pentru pagube produse la imobil de incendiu sau explozie, pentru despăgubiri datorate terților pentru accidentarea persoanelor și avarierea bunurilor la domiciliul asiguratului, precum și pentru cele datorate locatarilor apartamentelor învecinate, pentru pagubele la bunurile asigurabile ori la pereții, planșeele, tavanele și pardoselile apartamentelor respective, cauzate de o inundație produsă în apartamentul asiguratului.

★

PRIMA DE ASIGURARE care se achită de persoana ce încheie asigurarea este de 2 lei pe an pentru fiecare 1000 de lei din suma asigurată stabilită la cererea asiguratului pentru bunurile din gospodărie.

De exemplu, pentru asigurarea unor bunuri din gospodărie în valoare de 25 000 de lei se plătește o primă de asigurare de 50 lei pe an.

Pentru informații suplimentare și pentru contractarea de asigurări, vă recomandăm să vă adresați responsabililor cu asigurările din unitățile socialiste, agenților și inspectorilor de asigurare sau, direct, oricărei unități ADAS.